

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF DÜZEYİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ
ALAN VE ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI ÇEVRENİN
ESTETİĞİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
GÜLŞEN CEYLAN

ANKARA-2008

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF DÜZEYİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ
ALAN VE ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI ÇEVRENİN
ESTETİĞİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülşen CEYLAN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ

ANKARA-2008

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Gülşen CEYLAN' ın “Ortaöğretim 10. Sınıf Düzeyinde Görsel Sanatlar Eğitimi Alan ve Almayan Öğrencilerin Yaşadıkları Çevrenin Estetiğine Bakış Açılarının Karşılaştırılması” başlıklı tezi 28 /01/2009 tarihinde, jürimiz tarafından, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ.....
Üye : Yrd. Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Halil DİNDAR

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince yardımlarını esirgemeyen, araştırmamı yönlendiren, değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ'a, teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca benden manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, tezimin her aşamasında değerli bilgilerini benimle paylaşan sevgili arkadaşım Birgül COŞKUN' a yürekten teşekkür ederim.

Araştırmamın her aşamasında bana destek olan, araştırmam için gerekli çevirileri yapan sevgili eşim Taner GÜRSES' e ve araştırmamla ilgili tüm konularda güçlü desteğini hissettiren, beni yüreklendiren kardeşim Sevda CEYLAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gülşen CEYLAN- 2008

ÖZET

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF DÜZEYİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI ÇEVRENİN ESTETİĞİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ceylan, Gülşen

Yüksek Lisans, Resim –İş Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ

Aralık- 2008

Araştırmada; 2007–2008 eğitim-öğretim yılında, Yozgat il merkezinde bulunan Atatürk Lisesi ve Sürmeli Lisesinde öğrenim gören, ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde sanat eğitimi alan ve almayan öğrencilerin yaşadıkları çevrenin estetiğine bakış açıları arasındaki farklılıklar belirlenerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma; Yozgat il merkezinde öğrenim gören ortaöğretim 10. sınıf, düz lise öğrencilerine uygulanmıştır. Yozgat il merkezinde, ders öğretim programı kapsamında resim-iş eğitimi dersleri bulunan Sürmeli Lisesi ve ders öğretim programı kapsamında resim-iş eğitimi dersleri bulunmayan Atatürk Lisesi 10. sınıf öğrencilerinden 50’şer kişi olmak üzere toplam 100 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Örneklemeye giren denekler random atama yöntemiyle seçilmiştir.

Verilerin toplanması için Likert Tutum Ölçeği oluşturulmuş, bu ölçekle öğrencilerin estetik çevre bilincinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulguların sonucunda frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Veriler SPSS 16.0 paket programında analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde tablolar ve sütun grafikleri kullanılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen tabloya (Ek 4: Toplam Tablosu) göre;

1. Uygulanan bu tutum ölçeği sonucunda; ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin, dersi almayan öğrencilerden, çevre estetiği bilinci konusunda belirgin farklılıkları gözlemlenmiştir.

2. Estetik çevre ölçütleri; bir yerin estetik olabilmesi için taşıması gereken özellikleri ifade etmektedir. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin, estetik çevre ölçütlerine uygun çevre estetiği bilincine sahip oldukları düşünülmektedir.

3. Görsel sanatlar eğitimi dersi bireylere ‘ biçim, iki boyut, üç boyut, güzel, estetik’ gibi plastik sanatlara temel teşkil edebilecek birçok kavramı öğrenme , anlama ve yorumlama bilinci kazandırabilmektedir. Öğrencilerin, sanat eğitimi dersi öğrenimi sürecinde, estetik bakış açısı konusunda olumlu bir gelişme gösterdikleri düşünülmektedir. Estetik bilinç düzeyi oluşan öğrenciler, zamanla çevresindeki tüm nesnelere ve ortamlara da bu bilinçle bakabilmektedirler. Yaşanılan çevre estetiğinin de sanat eğitiminin bireylerde bilinç düzeyi oluşturduğu konular arasında olduğu görülmektedir.

4. Ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde verilen görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi dersi, araştırmamızın yapıldığı 2007- 2008 öğretim yılı Resim-iş Dersi Öğretim Programında yer alan; görsel anlatım ve estetik, üç boyutlu düzenlemeler, renk, heykel sanatı gibi ünitelerle öğrencilerde estetik bakış açısı bilinci oluşturmaya yönelik temel yeterlikleri sağlamaktadır. Bu ünitelerin öğretimi doğrultusunda, ortaöğretim 10. sınıf öğrencileri hem yürüdükleri yolları, caddeleri, şehirleri, hem

yaşadıkları evleri, binaları, hem de gördükleri sanat eserlerini estetik bakış açısına sahip bir bilinçle inceleyeceklerdir.

ABSTRACT

THE COMPARISON OF STUDENTS' ASPECTS OF PERCEPTION TOWARDS THE ENVIRONMENT'S AESTHETICS THEY LIVE IN OF THOSE WHO HAVE TAKEN THE ART EDUCATION AND NOT ON THE LEVEL OF 10TH GRADE IN HIGH SCHOOL

Ceylan, Gülşen

Fine Art, Graduate Studies, Drawing-Crafts Teaching

Thesis Counsellor: Ass. Prof. Dr. Meliha YILMAZ

December-2008

In this research the differences between the perceptions towards environment's aesthetics they live in are evaluated among those who have taken the art education and those have not in Atatürk High School and Sürmeli High School on the level of 10th grade in the center of Yozgat province in education year of 2007-2008.

This research has been on 10th grade general high school students in the center of Yozgat province through 50 students from 10th grades of both Sürmeli High School which has lessons of visual arts education in its curriculum and Atatürk High School which has not. Subjects of the exemplification have been selected through the method of random assignment.

In order to collect the data Likert Manner Scale is formed. It is aimed that the students should show the consciousness of environmental aesthetics.

At the end of the inventions of this research the frequency and percentage values are used. The data is analyzed by the packet programme of SPSS 16.0. Through the evaluation of the data the tables and column graphics are used.

According to the table of this research's end (attachment 4: Culmination Table) ;1. In conclusion of the manner scale application; it has been observed that there are evident differences between those who have taken art education lessons and those who have not by means of the environmental aesthetics consciousness. As a result it is observed that the students' environmental aesthetics consciousness could be directly related to their art education.

2. Scales of environmental aesthetics; mean to be the features of one place for being accepted as aesthetical. The students who have taken the education of visual arts are thought to own the appropriate environmental aesthetics consciousness

3. The lesson of visual arts education may make individuals gain a lot of cognizances that could be the base for plastic arts as; form, two dimensions, three dimensions, beauty, aesthetics apprehension of learning, comprehension and interpreting. It is thought that throughout the process of art education learning the students show a kind of positive development by means of perception. Students whose consciousness of environmental aesthetics were formed are able to perceive all objects and the environment via that consciousness. The experienced environmental aesthetics is also seen among the topics used by the art education to form the level of consciousness in individuals.

4. Visual arts (drawing-crafts) lesson at the high school 10th grade level with the units of visual description, aesthetics, three dimension arrangements, colour, sculpture in the visual arts lesson programme in 2007-8 of our research supplies the basic sufficiencies through making students gain the consciousness of aesthetics perception aspect. In direction of these units' teachings, 10th grade students will be able to evaluate the ways they walk, streets, cities, houses they live in, buildings and also the works of art they see with the consciousness of aesthetic perception.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Sanat Eğitimi	9
2.2. Estetik	10
2.2.1. Estetik Algı	11
2.2.2. Estetik Tavır.....	12
2.3. Estetik Eğitim.....	12
2.4. Estetik Gelişim Evreleri.....	14
2.5 Çevre.....	17
2.5.1. Doğal Çevre	19
2.5.2. İnsan ve Çevre	19
2.5.3. Çevre Sorunları	20
2.5.4. Çevre Duyarlılığı.....	21
2.6 Sanat ve Çevre.....	22
2.6.1. Estetik Çevre.....	25
2.7.Sanat Eğitimi ve Estetik Çevre Bilinci	32
2.8. Estetik Çevre Ölçütleri.....	34

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli.....	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	38
3.3. Verilerin Toplanması.....	39
3.4. Verilerin Analizi.....	40

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR	42
-------------------------------	----

BÖLÜM V

5. SONUÇ ve ÖNERİLER	74
5.1. Sonuç	76
5.2. Öneriler	76

KAYNAKÇA	78
EKLER.....	84
EK 1:Estetik Çevre Ölçütleri	84
EK 2: Öğretim Programı.....	85
EK 3: Likert Tutum Ölçeği.....	93
EK 4: Likert Tutum Ölçeği Toplam Tablosu.....	96

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem Büyüklükleri.....	39
Tablo 2: Tutum-1'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	42
Tablo 3: Tutum-2'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	44
Tablo 4: Tutum-3'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	45
Tablo 5: Tutum-4'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	46
Tablo 6: Tutum-5'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
Tablo 7: Tutum-6'ya Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
Tablo 8: Tutum-7'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
Tablo 9: Tutum-8'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
Tablo 10: Tutum-9'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Tablo 11: Tutum-10'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 12: Tutum-11'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 13: Tutum-12'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 14: Tutum-13'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	60
Tablo 15: Tutum-14'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62
Tablo 16: Tutum-15'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo 17: Tutum-16'ya Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 18: Tutum-17'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	66
Tablo 19: Tutum-18'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	68
Tablo 20: Tutum-19'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	70
Tablo 21: Tutum-20'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	72
Tablo 22: Likert Ölçeği Sonuçlarına Göre Oluşturulan Toplam Tablosu.....	96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Tutum-1'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	43
Şekil 2: Tutum-2'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	44
Şekil 3: Tutum-3'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	45
Şekil 4: Tutum-4'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	47
Şekil 5: Tutum-5'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	48
Şekil 6: Tutum-6'ya Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	50
Şekil 7: Tutum-7'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	51
Şekil 8: Tutum-8'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	53
Şekil 9: Tutum-9'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	54
Şekil 10: Tutum-10'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	56
Şekil 11: Tutum-11'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	58
Şekil 12: Tutum-12'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	59
Şekil 13: Tutum-13'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	61
Şekil 14: Tutum-14'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	62
Şekil 15: Tutum-15'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	64
Şekil 16: Tutum-16'ya Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	65
Şekil 17: Tutum-17'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	67
Şekil 18: Tutum-18'e Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Şekil 19: Tutum-19'a Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	70
Şekil 20: Tutum-20'ye Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Değerleri	72

1.GİRİŞ

Sanat eğitimi, görsel algıyı temel alarak sanat eserlerine karşı estetik duyarlılığı ve eleştirel bakış açısını geliştiren, bireyin kendini ifade edebilmesini sağlayan bir süreçtir. Bu yolla bireyin; yaratıcı, yapıcı ve estetik kişiliğinin geliştirilmesi, onun çarpıklıklardan, düzensizlikten rahatsız olması ve ileride yaşamı içinde bunları düzeltmeye çalışması hedeflenmektedir. Ayrıca kişinin doğadan, sanat eserlerinden haz duymasını, yaşadığı çevreyi güzelleştirmesini sağlayacak olan da sanat eğitimidir.

Estetik çevre bilincinin oluşup gelişmesi, estetik çevre bilgisine bağlıdır. Estetik çevre bilgisi olmaksızın estetik çevre bilinci ve duyarlılığı oluşup gelişemez. Sanat eğitimi bu açıdan, estetik çevre bilinci oluşturabilecek tek eğitim türü olması nedeniyle önemlidir.

Bireylerin her gün yürüdükleri yolların, kullandıkları yer altı ve yerüstü geçitlerinin, izledikleri şehir manzaralarının insan ruhunda bıraktığı olumlu veya olumsuz etkiler, o çevrenin estetik olup olmamasıyla doğrudan ilgilidir. Yaşanılan çevre insan eliyle işlendiğinden, içerisinde gelecekte yaşadıkları çevreyi estetik hale getirebilecek bireylerin de bulunduğu kişilere verilen sanat eğitiminin önemi yadsınamaz.

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıltılar, sınırlılıklar, tanımlar konusunda bilgi verilmiştir.

1.1. Problem

Bu bölümde, çevre, sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yapılan bazı araştırmalar problem durumunu daha iyi açıklayabilmek için özet olarak verilmiştir.

Gündoğdu' nun (1999) “Kentsel çevre estetiğinin etik açısından irdelenmesi Ankara özelinde bir değerlendirme” isimli araştırması estetik çevre yaşantısının açıklanması açısından önemlidir. Bu çalışmada kent, çevre, estetik ve etik ilişkisini incelenmiştir.

Ögel' in (1977) “Çevresel Sanat” isimli kitabı, çevresel sanat olaylarını, dünyada bu alanda neler olup bittiğini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çevresel sanatı en dar anlamdaki çevreye aılışlardan en büyük alanlara kadar en geniş kapsamıyla ele aldığını ifade etmektedir. Araştırmamız sanat ve çevre ilişkisinin incelenmesi yönünden bu çalışmaya benzemektedir.

Çakın' ın (1988) “Mimari Tasarım, İnsan, Toplum ve Çevre İlişkileri” isimli doçentlik tezinde; insan, toplum ve çevre ilişkileri disiplinindeki kuramsal ve yöntembilimsel gelişmeler, geçerli kavramlar özetlenmektedir. Ayrıca insan/toplumbilim ve tasarım araştırmaları için bir sınıflama modeli önerilmekte, insan/çevre ilişkilerini tasarım etkinliği ile birlikte bir sistem bütünü içinde ele alan önemli bazı modeller açıklanarak tartışılmaktadır. Fakat bizim araştırmamızdan farkı bu ilişkiler kapsamında sanat eğitimi (resim-iş) dersinin etkisinin incelenmemesidir.

Aktüre' nin (1997) “Sanat ve Çevre” isimli, SANART derneğinin 3. dönem sempozyum ve etkinliklerine hazırlık toplantılarından metinlerin bulunduğu derlemesi sanat ve çevre ilişkisini açıklayan önemli kaynak yayınlardandır. Sanat ve çevre ilişkisi araştırmamıza kaynaklık etmesi açısından önemlidir fakat estetik çevre kavramı sadece sanatsal tasarım düzenlemeleriyle ilgili olmayıp, yeryüzünün tüm elemanlarını içine alan bir anlayışı ifade etmektedir. Bu açıdan araştırmamızın daha farklı bir inceleme alanını kapsamaktadır.

Gökbulut, (1992) “Temel sanat eğitiminde görsel alanın arındırılmasına ilişkin bir uygulama örneği” isimli yüksek lisans tez çalışması yapmıştır. Bu alışma ise; yükseköğretim öğrencilerini hedef alan bir çalışma olduğundan, sadece görsel alan ifadesi çalışmamızla ilgilidir.

Okan' ın (2006) “İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Öğretimi” isimli araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde estetik bilgi ve tutumlarının geliştirilmesi amaçlanarak, ÇAGSEY (Çok Alanlı Görsel Sanat Eğitimi Yöntemi), aktif öğrenme ve yapılandırmacı anlayış ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma araştırmamızla, sanat eğitimi ve estetik algı ilişkisini inceleme açısından ilgili olmakla birlikte ilköğretim düzeyindeki estetik bilgi ve tutum konusunu ele alması açısından araştırmamızdan farklıdır.

Özteke'nin (2004) “Orta öğretimde sanat eğitimi ile tarihi çevre bilincinin geliştirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışması, ortaöğretim sanat eğitimiyle çevre ilişkisini irdeleyen bilimsel yayınlardandır.

Tuzlak (2004) “ Sanat eğitimi ve çevre ilişkisi (İlköğretim (6.7.8.) sınıf öğrencilerinin, sanat eğitimi ve sanat eğitiminin çevredeki sanatsal objelere etkisine ilişkin görüşleri)” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, okul öncesinden itibaren öğrencilere çevre bilinci verilmesi gerektiğini ifade etmiş ve ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sanat eğitimi ve çevre ilişkisinden nasıl etkilendiklerini ortaya koymaya çalışması açısından araştırmamızla ilişkilidir.

Altun (2006) “Geleneksel kültürün korunması ve tarihi çevre bilincinin kazandırılmasında sanat eğitiminin önemi” isimli yüksek lisans tezinde, tarihine saygı duyan, onlardan kalan kültürel mirasa sahip çıkmanın bilincine varan bunların üzerine yeni katkılarda bulunan insanların sayısını artırabilmek amacıyla böyle bir araştırma yaptığını ifade etmiştir. Çevre bilinci konusunun tarihi ve kültürel açıdan incelendiği bu yüksek lisans tezi araştırmamızla çevre bilinci ve sanat eğitimi ilişkisinin incelenmesi açısından benzeşmektedir.

Ressam ve sanat tarihçisi Jale ERZEN' in (2006) ‘Çevre Estetiği’ isimli kitabı, çevre estetiği konusunda kaynak bir kitaptır. Eserde; estetik, estetik algı, ekoloji, yeryüzü estetiği ve çevre estetiği gibi başlıklar nedenleri ve ölçütleriyle açıklanmıştır. Erzen'in çalışması bu araştırmamıza ışık tutmuştur.

Araştırmamızın temel fikri; ortaöğretim 10.sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin, yaşadıkları çevrenin estetiğine bakış açıları arasında belirgin farklar olabileceğidir.

Bu problem durumuyla ilgili olarak; sanat eğitimi(resim-iş) dersinin estetik çevre bilinci kazandırabileceği, ders öğretim programı ve dersin genel amaçlarından da anlaşılmıştır. Bunun sonucunda problem durumunu çözebilmek için öğrencilerin estetik çevreye bakış açıları, çevre duyarlılığı ve çevre bilinci konusundaki farklılıkları saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamız; yukarıda ifade edilen durumlar ekseninde yürütülmüştür.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı; ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin, yaşadıkları çevrenin estetiğine bakış açıları arasında herhangi bir farkın olup olmadığının tespit edilmesidir.

Problem

Ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin, çevre estetiğine bakış açıları arasında fark var mıdır?

Araştırmanın problem cümlesi amacı daha iyi ifade edebilmek için, bazı alt problemleri de beraberinde getirmektedir.

Alt Problemler

- Çevrenin, estetik bir çevre olabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gereklidir?
- Çevre estetiğine bakış açısına sanat eğitiminin etkisi nedir?

- Ortaöğretim 10.sınıf düzeyinde verilen görsel sanatlar eğitimi (resim-iş) dersi, estetik bakış açısı konusunda ne tür yeterlikler sağlamaktadır?

1.3. Önem

Yapılan kaynak taraması sonucunda; sanat eğitimi dersi ve estetik çevre bilinci arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmada; söz konusu ilişki irdelenecektir. Şöyle ki; sanat eğitimi öğrencilere birçok açıdan bilinç kazandırmaktadır. Bunları görsel algı, estetik beğeni ve algılanan estetiği ifade edebilme gibi başlıklar altında toplayabiliriz. Yaşanılan çevre estetiği de sanat eğitiminin bireylere kazandırabileceği yeterlilikler arasındadır. Dolayısıyla; sanat eğitimi dersi alan bireylerin çevre estetiğine verdiği tepki ile sanat eğitimi dersi almayan bireylerin çevre estetiğine verdiği tepkilerin karşılaştırılmasının, sanat eğitimi dersinin estetik ve çevre bilinci üzerindeki etkisinin olumlu yönde olabileceği varsayıldığından bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Elde edilecek verilerle; öğrencilerin çevre estetiği hakkındaki görüşlerinin yorumlanmasıyla, görsel algılarının ölçülmesini sağlanabileceğinden, öğrencilerin çevre estetiğiyle ilgili tutumlarının ve beğeni düzeylerinin ortaya konulması amaçlandığından bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

- 1- Araştırma kapsamına alınan ortaöğretim 10.sınıf öğrencileri 100 kişidir ve sayı bakımından yeterli kabul edilmektedir
- 2- Anket uygulanacak öğrenciler, anket sorularını doğru cevaplandırmışlardır.
- 3- Örneklem, evreni temsil niteliği taşımaktadır.
- 4- Geliştirilen anket öğrencilerin görüşlerini ölçmeye uygundur.
- 5- Anket sorularının sayısı ve niteliği çevre estetiği ölçütleri açısından

yeterlidir.

6- Ortaöğretim 10. sınıf resim-iş eğitimi dersinde çevre estetiğine bakış açılarını etkilemeye yönelik olarak değerlendirilebilecek amaçlar bulunmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Yozgat ili ile sınırlıdır.
2. Araştırma uygulama alanı içerisinde anketle sınırlandırılmıştır.
3. Bu araştırma Yozgat ilinde iki ortaöğretim kurumunun 10.sınıf öğrencileriyle sınırlıdır Bu okullar; resim-iş eğitimi dersi veren Atatürk Lisesi (50 öğrenci), resim-iş eğitimi dersi vermeyen Sürmeli Lisesi (50 öğrenci) olarak belirlenmiştir.
4. Bu araştırma resim-iş eğitimi dersi alan 50 öğrenci ve resim-iş eğitimi dersi almayan 50 öğrenci olmak üzere toplam 100 öğrenci ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Sanat: İnsanın duygu, düşünce ve heyecanlarını, ruhsal deneyimlerine biçim vererek, başkalarına anlatabilmek çabasıdır (Türkdoğan,1983:11).

Görsel Sanatlar: Desen, resim, özgün baskı, film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıf, (kategori) (Özsoy,2003:218)

Sanat Eğitimi: “Kavramsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitim; okullarda güzel sanatlara ilişkin ders ve etkinlikler bütünü, estetik eğitim” (San, 1983: 215).

Çevre: Canlı varlıkların üzerinde yaşadıkları, değişik şekillerde etkiledikleri ve etkilendikleri yaşama ortamlarına çevre denilmektedir. Bir canlının çevresi; her türlü biyolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklerini sürdürdüğü, yaşamının temel koşulu olan; beslenme, üreme ve barınma ihtiyaçlarını karşıladığı yerdir. Genel bir tanımla ise çevre; insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde, hemen ya da zaman içerisinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek; fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır (Yılmaz, M., Bahçeci, Z., Yel, M., 2004: 270).

Estetik: Estetik en genel ifadesiyle güzeli sorgulayan bilim demektir (Tunalı, 1996: 13). Estetik sanatın felsefesidir, sanatın, güzelin doğasını inceler (Boydaş, 2004: 10). Güzeli; bir nitelendirme. Kendi dışımızdaki nesnelere, çeşitli olgu ve hatta olayları güzel diye nitelendirebiliriz. Güzeli diye nitelendirdiğimiz şeyler arasında kendiliğinden var olan doğal güzellikler ile doğal olmayan yapay güzellikler de vardır. Güzeli bir kız, güzel bir çiçek, güzel bir manzara, güzel bir kelebek vb. doğal güzelliklere örnektir. Birde doğal olmayan güzellikler vardır. Bunlar insan elinden çıkmış sanat eserlerindeki güzelliklerdir (Balcı, 2005: 13).

Çevre Estetiği: Çevre, insanın bireysel ve sosyal olarak kurduğu fiziksel ilişkilerin tüm alanını kapsar. Çevre estetiği; bu ilişkileri biçimlendiren duyumların işleyişi ve bunların algıya dönüştüğü zaman ürettiği değerler sistemidir (Erzen, 2006:78).

Estetik Eğitim: Sanat eğitimi 'Estetik Eğitim' olarak alınacak olursa ilk akla gelen estetik bilinç oluşturulmasıdır. Ancak sanatın eğitsel etkinliği, hiç kuşkusuz, estetik bilincin biçimlendirilmesiyle de sınırlandırılmaz. Ama, estetik eğitimde, sanatın özel bir rolü vardır. Gerçekte, bir çok düşünür de, insanın estetik eğitiminde, sanat tek araç olmasa bile başlıca bir araç olduğunu kabul etmektedir (Kagan, 2000: 209).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat, öğrencilere kendi çevrelerindeki dünyayı algılamaları için bir yol sunar. Öğrenciler sanat çalışmaları aracılığıyla ifadeci, yaratıcı yeteneklerini geliştirebilirler(Keser, 2005:294). Sanat eğitimi, eğitimin bir parçası olarak kendi özellikleriyle eğitim sisteminde yer alır. Sanat eğitimi kavramı kapsamsal ve genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır (Etike, 1995:55-56).

Sanat eğitimi; çalışma alanı itibariyle tüm bilim dalları ile ilişkilidir, bu alan; kalkınmasını sağlamış ülkelerde bilim eğitimiyle aynı paralelde gelişme göstermiştir. Rönesans döneminde usta-çırak ilişkisine dayanan sanat eğitimi, 19. yüzyılda Avrupa'da endüstri devriminin başlamasıyla birlikte, mal ve hizmet artışında meydana gelen üretim patlaması, sanat eğitimi kavramlarının yeniden ele alınmasını gündeme getirmiştir, çizim ve yazım eğitiminin birlikte ele alınmasını savunan eğitimcilerin fikirleri sayesinde okullarda yerini almıştır (Tepecik, 2003: 164).

Kırıçoğlu'na (2005: 3) göre; bireyin sanatsal ve estetik gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi, sanat öğretiminin araştırma konuları içinde yer alır. Kısaca sanat eğitiminin metodolojisi ile ilgili sorunlara felsefe, psikoloji, toplum bilim ve antropoloji gibi bilim dalları ile ilişki kurarak üst düzey çözümler arar. Bu çözümleri uygulamaya sunar. Kuramını oluştururken bu dalların bilimsel araştırmalarından, araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanır.

Dar anlamıyla sanat eğitimi görsel sanatların eğitimi ve öğretimiyle ilgilenir. Bu öğretimin kapsamı içinde, pratik sanat etkinlikleri, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer alır. Dahası, sanat eğitimi, araç – gereç ve ışık donanımı ile müfredat programları, çalışma düzeni, değerlendirme gibi yöntemsel konuları da

içerir. Geniş anlamıyla ‘Görsel Sanat Eğitimi’ ise eğitim biliminin bir dalı olarak sanatın, estetiğin, sanat tarihinin eğitim ve öğretimle ilgili bütün sorunlarıyla ilgilenir (Kırışoğlu, 2005: 3).

Özsoy (1996: 39) bireylerin eğitiminin aile içinde başladığını, okullarda bilgi, beceri ve davranışlarla şekillendirildiğini, sivil ve çalışma hayatında dolaylı veya doğrudan eğitimin sürüp gittiğini ifade etmektedir. Eğitim süreci içinde verilen sanat derslerinin, kişilere estetik duyarlık ve davranışlar kazandırılmasını önemli bir amaç olarak benimsemekte ve diğer disiplinlere oranla daha fazla olarak bu konuyla ilgilenmektedir. Bunu da sanatın özünde var olan estetik kaygıları aktararak yaptığını söylemektedir.

2.2. Estetik

Estetik sözcüğü, Grekçe “Aisthesis” ya da “Aisthanesthai” sözcüğünden gelir. “Aisthesis” sözcüğü duyum, duyulur algı, “Aisthanesthai” sözcüğü de, duyu ile algılamak anlamına gelir. Bu bağlamda estetik, duyulur algının, duygusallığın sağladığı bilgi ile ilgili bir bilim olarak düşünülür (Tunalı, 2005:13).

Estetik en genel ifadesiyle güzeli sorgulayan bilim demektir (Tunalı, 1996: 13). Estetik sanatın felsefesidir, sanatın, güzelin doğasını inceler (Boydaş, 2004: 10). Güzel; bir nitelendirmedir. Kendi dışımızdaki nesnelere, çeşitli olgu ve hatta olayları güzel diye nitelendirebiliriz. Güzel diye nitelendirdiğimiz şeyler arasında kendiliğinden var olan doğal güzellikler ile doğal olmayan yapay güzellikler de vardır. Güzel bir kız, güzel bir çiçek, güzel bir manzara, güzel bir kelebek vb. doğal güzelliklere örnektir. Birde doğal olmayan güzellikler vardır. Bunlar insan elinden çıkmış sanat eserlerindeki güzelliklerdir (Balcı, 2005: 13).

Tüm bu tanım ve açıklamalardan estetik; yerleşik, kalıplaşmış anlamı içinde bir genelleme olarak, yalnızca ‘güzel’ ile ilgili olarak anlaşılıyor. Estetik olan güzel olandır diye düşünüyoruz. Genelde bu doğru bir varsayım olabilir ama birçok

durumda bizi çıkmaza götürür. Zira bugünün çok yönlü, çok kültürlü, almaşık ve açık toplumunda ‘güzel’in ne olduğuna dair ortak bir yargıya varmak imkansız.

Estetik diye tanımladığımız algılama, bir değerlendirmeden geçerek bizi yönlendirir, ilişkilerimizi kurar. Bu değerlendirme kültüre ait ve öğrenilen bir şeydir. Kültürel değerlerimize ve kişisel tutumlarımıza göre algıladığımız şeyleri değerlendiririz. Neticede algıladığımız şeyler toplumun ve alışkanlıkların yönlendirdiği şekilde görülür (Erzen, 2006:16-17).

Bugün Estetik yalnızca sanata ait bir şey gibi düşünülüp toplumun küçük bir bölümüne sınırlanmış olduğu için, dünya ile yoğun duyusal ve algısal bir paylaşım imkansızlaşmıştır (Erzen, 2006: 126).

Bir amaçlılığı olsa da, yani güzellik sonunda olumlu bir ortam ya da etki yaratsa da, herhangi belirgin bir amaca yönelik bir zararı yoktur. Ya da yararı tamamen tinsel olarak kalır. Bu bakımdan güzellikle ilgili yargı özgür ve bir çıkara yönelmediği için tarafsız bir yargıdır. Herhangi bir bağımlılıktan tamamen arınmış insanın, en içten inancını yansıtan bir yargıdır. Bu da onun bütün yargılar içinde en etik yargı olması demektir (Erzen, 2006: 97).

2.2.1. Estetik Algı

Algı üzerine yapılan bilimsel deneyler; çevresel uyarılar azaldıkça bilincin azaldığını ve uyarılar yok olduğunda farkındalığın hemen hemen sıfıra düştüğünü gösteriyor. Demek yaşamın olabilmesi ve bilincin gelişebilmesi için çok boyutlu zengin bir çevrenin varlığı gerekli. Bu nedenle öznenin varlığı için nesnenin varlığının koşul olduğunu söyleyebiliriz (Erzen, 2006: 6).

Estetik algı, parçalara ayırmayan, sınıflandırmayan, bütün olarak, nitelikleri çoğul olarak kavrayan bir algı (Erzen, 2006: 17). Yani bitmeyen ve sürekli olarak karşısındaki nesnenin yeni niteliklerini keşfeden, yaşamın dinamik süreci içinde

anlık farklılıkları algılayarak karşısındaki nesnenin sonsuz gizilgücünü gerçekleştiren türde bir algıdır (Erzen, 2006: 21).

2.2.2. Estetik Tavır

Öğrenme bir yandan okulda öğretmen aracılığı ile gerçekleşirken, bir yandan da çevre ve kültür ortamı bu alanda öğrenmeye kaynaklık eder. Bu bağlamda çocuğun çevreye, sanat yapıtlarına ve kendi ürünlerine yönelttiği eleştirel tavır bu yaş çocuğunda gelişmenin bir başka boyutunu oluşturur (Gardner- Winner, 1982).

Erinç'e (1998: 71) göre; bir şeyin beğenilmesi için, o şeyin bizde önce duygusal bir doyum yaratması gerekmektedir. Bu doyuma haz, hoşlanma, zevk alma denilebilir. Bu bağlamda estetiğin psikoloji bilimiyle ilgili bir alan olduğu görülmektedir. Estetik beğeni hem sanatçının hem de alıcının, bir başka deyişle sanatsever olan herkesin tavrıdır.

Tunalı' ya göre;(1996: 32- 33) estetik tavır almada başta gelen duyular, görme ve işitme duyumlarıdır. Bir bakıma, bütün estetik tavır almaların görme ve işitme duyumlarına dayandığı, Platon' un "Büyük Hippias" diyalogundan beri söylenmektedir. Bu iki duyum sınıfı, insanın düşünsel – bilgisel oluşumunda en çok pay aldıkları için, bunlara 'intellektüel duyular' da denir. Bütün sanatlar, resim, heykel, mimarlık gibi ya görme duyusu ile ilgililer ya da tiyatro, opera gibi her iki duyu sınıfı ile ilgilidirler

Kant ise; bu konuyla ilgili 'Arı Yargının Eleştirisi'nde, estetik yargının en özgür yargı olduğu için bir yerde de en etik ve en doğru yargı olduğundan söz eder. Çünkü estetik yargı; yani bir şeyi beğenip beğenmemek, herhangi bir çıkardan tamamen arınmış bir yargıdır. Bir şeyi doğru, iyi bulmak için bunların bize bir yararı olması gerekir. Bir şey bir durum için doğru ya da yanlıştır, bir şey iyi bir sonuç yarattığı için iyidir, ama güzellikle ilgili yani estetik olan yargı tamamen özgür ve bütün öznel çıkarlardan arınmış bir yargıdır (Erzen, 2006: 97).

Erinç' in ifadesiyle (1998 a: 73–74) estetik beğeni güzeli, iyiyi, doğruyu, çirkinden, kötüden ya da yanlıştan ayırma yetisidir. Başka bir deyişle olumluyu olumsuzdan ayırma becerisine beğeni denir. İnsanlar genel olarak, kendi bakış açılarına göre duygusal doyumlarına olanak sağlayan beğeni kaynaklarını, başka bir deyişle beğenilebilecek olanları üç grupta toplarlar. Bunlar:

1. Bizim beğenimize daha yatkın olanlar, bizim alışageldiğimiz güzele uygun düşenler,
2. Bizim yeğlediğimiz olmayan, fakat yeğlediğimizle az ya da çok benzerlik gösteren, 'o olmazsa bu olabilir' dediklerimiz,
3. Bizim zevkimizden farklı olanlar, beğenimize ters düşenlerdir. Alıcının o alandaki görgüsü, bilgisi arttıkça hem derinlemesine hem de genişlemesine arttıkça, beğeni konusunda daha seçici davranmaktadır.

2.3. Estetik Eğitim

Sanat eğitimi 'Estetik Eğitim' olarak alınacak olursa ilk akla gelen estetik bilinç oluşturulmasıdır. Ancak sanatın eğitsel etkinliği, hiç kuşkusuz, estetik bilincin biçimlendirilmesiyle de sınırlandırılmaz. Ama, estetik eğitimde, sanatın özel bir rolü vardır. Gerçekte, bir çok düşünür de, insanın estetik eğitiminde, sanat tek araç olmasa bile başlıca bir araç olduğunu kabul etmektedir (Kagan, 2000: 209).

Estetik eğitim ile sanatsal eğitim kavramları genellikle birbirleriyle özdeşleştirilerek ele alınmaktadır. Aslında birbirinden ayrıldığı kadar, birbirine sınımsız bağımlı iki süreç karşımıza çıkmaktadır. Estetik eğitim kendi başına bir eğitim biçimi değildir; çünkü kendine özgü, özel bir konusu yoktur. Estetik değerler ayrı bir nesnel alan oluşturmayıp, insanlar tarafından tümüyle duyuşsal olarak algılanabilen dünyanın özümleşi sürecinde ortaya çıkar. Öte yandan, estetik bir eğitim ögesi taşımayan bir eğitsel etkinliğin hiçbir değerli, etkili yanı olamaz (Kagan, 1993: 204).

H. Read estetik eğitimi; bilinç ve insanın bireysel yargı ve zekasına dayalı olan ‘hislerin eğitimi’ şeklinde adlandırır. Bu hislerin yanı sıra belli bir uyum getirir ve alışkanlık, kişisel bütünlük, dış dünyayla ilişkileri ile inşa edilir (Aktaranlar; Lowenfeld, Victor ve W. Lambert Brittain, 1996: 353).

Başka bir tanımda da estetik eğitim; geniş olarak toplumun estetik açıdan, yani sanata, güzelliğe, duyumlara hitap eden fiziksel biçimlerin niteliklerine karşı duyarlı kılınması ve beğeni düzeyinin yükseltilmesi olarak anlaşılabilir (Erzen, 2006).

Kağan (1993: 204) ise estetik eğitimi; insanın dünyada estetik değer taşıyan ne varsa bunların tümüyle olan estetik ilintilerinin yani doğayla, kendi cinsiyle, kendisiyle, tüm yaşamsal etkinlik biçimleriyle, insan eliyle yaratılmış ikinci doğayla, yani nesnel dünyasıyla, en sonunda da, kendine özgü bir estetik değer taşıyıcısı olarak sanatla ilintilerinin biçimlenmesi şeklinde tanımlar.

Schiller mektuplarında; bireyin estetik eğitiminin onun uyum içinde yetişmesindeki önemini belirtir (Kırıçoğlu, 1991: 18). Estetik eğitim, bedene zarafet, zihne soyluluk getiren tek eğitim alanıdır. Sanatı, eğitimin temeli yapmadaki amaç çocuklukta mantığın uykuda olduğu zaman işlev görerek zihinsel gelişmeye yardımcı olmasıdır. Bir başka deyişle mantık çağı geldiğinde, sanat buna yer ve yol hazırlamış olmalıdır (Kırıçoğlu, 1991: 29 – 30).

Crawford’ un (1989) “Disipline Dayalı Sanat Eğitiminde Estetik” konulu araştırmasında estetiğin sanat üzerine eleştirel yansımalar olarak ana konusunu belirlerken, sanatsal üretim, sanatsal değer biçme, sanat tarihi ve sanat eleştirisi disiplinlerine dayandığı söylenmektedir. Ayrıca estetik derslerinde estetiğin geçmişini yerine estetiğin bazı problemleri üzerine yoğunlaştırılması gereği ortaya koyulmuştur ve felsefi sorgulamanın estetik dersleri için vazgeçilmez olduğu belirlenmiştir.

Hart (1991) “Estetik Çokluk ve Çok Kültürlü Sanat Eğitimi” araştırmasında evrensel / biçimci, kişisel sorumluluk / anti biçimci ve estetikte çoklu yaklaşımlar

tartışılır. Araştırmada çoklu yaklaşım kullanımı tavsiye edilmektedir. Çünkü sanat formları batılı olmayan estetik prensipler için ele alınır. Bu noktada çoklu sanat eğitimi ve batının estetik kriterleri tartışılır. Sonuçta sanat eğitimi ile buna meydan okunabileceği söylenmektedir.

Fredette (1993) “ 21. Yüzyıl İçin Estetik Eğitime Diğer Meydan Okuma” yazısında çoğu estetik terimlerin karşılıklı ilişkilerini tespit etmektedir. Geçmiş ve geleceğin söz sanatları için estetik değerler sistemine rehber olan teori örnekleri sunulmaktadır. Bunlar:

1. Taklit gibi sanat teorilerinin yansımaları,
2. Öğretmen gibi sanata yardımcıları,
3. His gibi sanat teorileri ifadesi,
4. Biçim ya da kompozisyon gibi sanat biçim teorileri ele alınmaktadır (Okan, 2006: 49).

2.4. Estetik Gelişim Evreleri (Sanata Tepki Verme)

Yapılan araştırmalar küçük çocukların yetişkinlerin beğenisini kazanan resimler yaptıklarında, kendi estetik algılarının henüz gelişmemiş olduğunu göstermiştir. Bunun aksine, okul çocuğunun bize göre, coşkuz kuru resimler ürettiklerinde estetik algılarının sanat yapıtlarına yönelttikleri beğenilerinin daha gelişmiş olduğu görülür (Gardner- Winner, 1982).

Yaratıcı ile yaratılan eserin seyrine dalan kişi arasında davranış bakımından hiçbir ayrılık yoktur. Çünkü bir sanat eseri karşısındaki insanda aynı psikolojik yollardan geçmektedir (Yetkin, 1979: 46). Sanatsal ya da yaratıcı etkinlik, yalnızca bir psikolojik sürece; sanatın işlevi ise, seyircide şu ya da bu duyguları uyandırma, bir sanat yapıtını değerlendirme etkinliği olmaktadır (Kuçuradi, 1999: 93).

Yavuzer' e (2007: 63) göre ; estetik gelişimin başladığı, belirli bir yaş dönemi yoktur. Objeler veya şekiller birbirleri ile uyumlu ilişkiler içinde görüldükleri zaman ve düşünme, hissetme ve anlam gerçekleştiğinde, bilinçli ya da bilinçsizce, estetik duyarlılık açısından bir gelişim göstermiş oluruz. Duygu ve düşüncelerin organize bir biçimde ifade edilemediği resimlerde estetik açıdan gerilik görülebilir.

Parsons' un, Estetik Gelişim evrelerini çözümlene yöntemi Piaget' nin (1962) zihinsel işlemlerine ve bireysel tercihlere dayandırılır. Parsons şu özellikleri kullanır; konu, anlatım, gereç ve yargı. Konu, bir sanat yapıtında betimlenen (resmedilen) şeyleri tanımlar. Anlatım, bir sanat yapıtındaki duygular, ruhsal durum ya da simgelerle ilişkilidir. Araç- gereç, kullanılan sanat gereçlerini ve yargı, geçerli ve anlamlı nedenlere dayanarak açıklama yeteneğini belirtir. Parsons' un örneği, ünlü Batı sanat yapıtlarıyla sınırlıdır (Özsoy, 2003: 111).

İki ile yedi yaşları arasındaki küçük öğrenciler, alışık oldukları konulara ya da sevdikleri ya da denedikleri temalara karşılık verdikleri zaman **kendine özgü** evresindedirler. Bu çocukların sanat yapıtının etkileyici özelliklerine yanıt verişleri kendi kişisel duygularına dayandırılır. Bu çocuklar sanat yapıtının yapılmasında kullanılan gereç ve teknikle ilgilenmezler. Yargıları temel olarak kendilerine özgüdür. Yedi ile dokuz yaş grubu arasındaki öğrenciler gerçek konulara ya da gerçekçi temalara yanıt verdiklerinde **estetik gerçekçilik** evresindedirler. Sanat yapıtında resmedilen kişinin duygularıyla özdeşleşirler. Sanat yapıtının yapılmasında kullanılan gereç ya da tekniği görmezden gelirler. Bu çocukların yargıları 'ideal gerçekçiliğe' dayandırılır.

Dokuz ile oniki yaşları arasındaki ergenlik dönemindekiler, **estetik karmaşa** evresindedir. Bu yaşta kişiler hoşlarına giden düzenlemelere yanıt verirler; hayvan temaları, ilginç konular ve yaşam ve ölüm ilgilerini çeker. Bunların sanat yapıtının anlatımsal özelliklerine yanıtları, sanatçının anlatım özgürlüğüne yani sanatsal özgürlük kavramına dayandırılır. Bir gerecin anlatımsal niteliklerine, örneğin kilin doğal duyumsanmasına yanıt verirler. Yargıları karmakarışık olmuştur. Gereçleri sanatçının farklı olma hakkına dayandırılır.

Parsons' un estetik gelişim evrelerine göre ortaöğretim onuncu sınıf öğrencileri, ergenlik dönemi' ne dahil olurlar. Buna göre; gençler (ergenlik dönemi) ve daha ileri yaşlardakiler (sanat eğitimi alanlar, yaş sınırı yok) ana konunun simgesel özelliğine yanıt verdikleri zaman '**estetik bakış açısı**' evresindedirler. Sanat yapıtının anlatım özelliklerine verdikleri yanıtlar, biçimlerin uyandırdığı duygulara dayandırılır. Bir gerecin yarattığı çizgi niteliğine ve kompozisyon elemanlarına (üslupsal ölçüt) yanıt verirler. Yargıları, üslupsal ölçüte ve biçimsel (örneğin çizgi, şekil, renk, uzam) kararlara dayandırılır ve belli bir sanat dünyasıyla bağlantı kurarlar (Örneğin bir müze ya da galeri standartları... gibi) (Özsoy, 2003: 112).

Estetik eleştiri evresine öğrenciler zor ulaşır; ancak, eğitimli sanatçılar konu ile ilgili bilgilerini, belirli standartların nasıl değerlendirileceğine ilişkin bilgileri ile birleştirebildiklerinde bu evreye ulaşabilirler. Örneğin, sanatta ustalığın anlatımsal niteliklerin standardını değiştirebilmesi gibi. Burada nelerin ölçütleri değiştirdiğini bilmek gerekir. Bu da ancak uzmanlık işidir. İşte bu son aşama **estetik eleştiri** evresi olarak adlandırılır.

Parson'un (1987) Estetik Gelişim Evre Tablosu

Evre	Konu	Anlatım	Araç -Gereç	Yargı
Öznel; kendine özgü iki-yedi yaş	Çok sevdikleri nesnelere deneyim, o nesnelere duyarlı	Öznel duyguların etkisi	Önemli değil	Kişisel tercih
Akılcı Gerçekçi yedi-dokuz yaş	Bilinen konuya ilgi; ev kuş, çiçek gibi	Resimdeki kişi ve olayların duygularını yaşama	Önemli değil	İdeal gerçekçi resimler
Estetik karmaşa biçim güzelliği ile konu güzelliğini karıştırma dokuz-oniki yaş	Hayvanlara karşı duyarlı. İlginç ve yaşam/ölüm gibi konularla ilgili.	Sanatçı duyguları ve sanatçı özgürlüğüne ilgi	Gerecin ifade gücüne ve tekniğine ilgi	Farklı olma isteği ile karmaşık duygular
Estetik görüş ve anlayış; eğitilmiş yetişkinler ulaşabilir.	Simgesel konular, mecazlar	Sanatsal eleman ve ilkelere duyarlı	Her çeşit gereç	Üslupsal ölçüt ve biçimsel kararlar
Estetik eleştiri; eğitilmiş sanatçılar eleştirmenler yer alır, çok az rastlanır.	Konular hakkında bilgi	Anlatımsal kavramlar	Her çeşit gereç	En idealini değerlendirmeye kesin ölçütler

2.5. Çevre

Canlı varlıkların üzerinde yaşadıkları, değişik şekillerde etkiledikleri ve etkilendikleri yaşama ortamlarına çevre denilmektedir. Bir canlının çevresi; her türlü biyolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklerini sürdürdüğü, yaşamının temel koşulu olan; beslenme, üreme ve barınma ihtiyaçlarını karşıladığı yerdir. Genel bir tanımla ise çevre; insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde, hemen ya da zaman içerisinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek; fiziksel, kimyasal,

biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır (Yılmaz, M., Bahçeci, Z., Yel, M., 2004: 270).

Çevrenin tanımını yapmak gerekirse; insanın tüm değerlerini oluşturduğu evrenidir denilebilir, bu evren içinde kültür ve uygarlık kavramları bulunur. Çevreyi daha derinlemesine, doğal çevre ve insan eliyle yaratılan çevre biçiminde de sınıflandırmak mümkündür (Tepecik, 2003: 165)

Çevre kavramından kuşkusuz sadece doğal çevreyi anlamamak gerekir. Çevre; sosyal, kültürel, tarihsel, biyolojik, fiziksel ortamları da içermektedir (Gençaydın, 2003, ix).

Estetik algı açısından düşündüğümüzde çevre bütün öğelerin etken bir şekilde birbirleri ile ilişki içinde oldukları, kesin sınırların olmadığı ve var olan sınırların sürekli bir oluşum süreci içinde değiştiği bir alışveriş ve uyarlanma ortamı olarak belirlemektedir (Erzen, 2006: 51).

Bir bakıma çevre denilen şeyi bizim estetik duyumsama ile yarattığımızda söylenebilir (Erzen, 2006: 49- 50).Çevre, kendi dışımızda pasif olarak var olan bir uzam değil, bizim de var olmasında rolümüzün olduğu, kendi estetik yaratıcılığımızın, varlık alanı ile kurduğumuz iletişimle dünyaya verdiğimiz anlamların bir bütünüdür.

Estetik bütün varlıkların ve biçimsel niteliklerin duyumsal olarak algılanması ise, ekoloji varlığın tüm fiziksel ve biçimsel nitelikleri ile oluşturduğu çok katmanlı bir örüntüdür. Estetik; duyulmama dünyası, yani yaşantının, yaşamın kendisi, anlam üretmek demektir. Ekoloji denilen, varlığın tümünün birbirine bağımlılığı doğrudan algıyı ilgilendiren bir şeydir (Erzen, 2006: 40).

2.5.1. Doğal Çevre

Doğa; çevre kavramını oluşturan öğelerden bir tanesidir. Günümüzde, insan müdahalesine uğramamış, yaban özelliklerini sürdüren doğadan söz etmek oldukça güçtür. İnsanoğlu, en azından korumak, geliştirmek ya da işletmek amacı ile doğaya müdahale etmektedir. Ancak zamanla, bu müdahaleler, insanları olumsuz yönde etkileyecek kadar çevreye zarar vermiştir (Keleş, Hamamcı, 1993: 20).

Doğal çevrede her şey doğanın kendi şartları içinde oluşmuştur, insan tarafından işlenmemiştir ve canlıların varlıklarını sürdürebilecekleri ortamdır. İnsan eliyle yaratılan çevre ise; yaşayış tarzına, kültürel anlayışa ve teknolojik beceriye dayanılarak, kişinin ihtiyaçlarına uygun ele alınan ve biçimlendirilen doğa parçasıdır (Konuk, 1992).

2.5.2. İnsan ve Çevre

Birey ve çevresi arasında kurulan ilişkinin somutlaştığı bir noktaya veya bir alana yönelik algılanan etki, Şehir İmajını oluşturur. Şehirsel büyüme, gelişme-metropolitenleşme sürecinde şehirlerde yaşanan problemler şehir kimliği elemanlarının yok olmasına ve niteliklerinin olumsuz yönde değişmesine neden olmaktadır. İnsan ve çevre ilişkileri sabit ve değişmez değildir.

İnsan ve çevre; elemanlarındaki değişkenler ile değişirler ve çeşitlilik gösterirler. Ancak şehrin, tarihi gelişme sürecinde kazanmış olduğu kimliğin ve elemanlarının korunması, niteliklerinin iyileştirilmesi yanında, şehrin kimliğinde olumsuz elemanların artmasının ve şehrin daha çok olumsuz kimlik elemanları veya kimlik elemanlarının olumsuz nitelikleri ile anılmasının önlenmesi en başta planlama- tasarım konularını içeren çalışma alanlarında gösterilecek çabalara bağlıdır (Ocakçı, 1993:164).

Davranışçı araştırmalar, fiziksel ve toplumsal çevrenin, insanda adeta bir uyarıcı rolü oynadığını ve böylelikle davranışsal tepkilerimizin büyük bir bölümünü

oluşturup, biçimlendirdiğini ileri sürmektedir (Çakın, 1988: 2). Yalçın'a (1993: 15) göre ise insan refahında; ekonomik verimlilik, ekonomik kaynakların adil bir şekilde dağılması ve din, estetik, çevre gibi ekonomik olmayan değerler de rol oynar.

2.5.3. Çevre Sorunları

Çevre- insan ilişkileri ve bu ilişkilerin bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan çevre sorunları, insanın yaratılışı ile başlamıştır aslında. Ancak uzun bir süre, nüfusun az olması ve elinde doğayla mücadele edebilecek teknolojinin bulunmaması nedeniyle, insanlar doğanın verdikleriyle yetinmişler ve onunla uyum içinde olmuşlardır (Yıldız, Sipahioğlu, Yılmaz, 2000: 11).

İnsan faaliyetleri sonucunda çevreye verilen zararlar, doğanın kendini yenileyebilme yeteneği sayesinde başlangıçta fark edilmemiş; hatta çevrenin zamanla bu kirliliği yok edeceği kanısı yaygınlaşmıştır. Ancak zaman içinde sanılanın tersine, çevreye bırakılan kirliliğin nicel ve nitel olarak artması, çevrenin kendini yenileyebilme yeteneğinin çok üstüne çıkmış, çevre hızla bozulmaya başlamıştır.

Bunların yanı sıra çevrenin bozulmasında ekonomik faktörlerin rolü de oldukça fazladır. Uzun süre ekonomide 'herşeye rağmen kalkınma' modeli benimsenmiş ve bütün insanlığın ortak malı olan doğal kaynaklar hızlı bir biçimde tüketilmeye başlanmıştır. Hızlı ve dengesiz bir biçimde artan dünya nüfusu, doğal ve enerji kaynaklarının kıtlığı, yetersiz beslenme, plansız kentleşme, yanlış arazi kullanımı, endüstrileşme ile kirliliğin artması temel çevre sorunlarını oluşturmaktadırlar. Dünyanın bir sınırı olduğu gibi, dünyanın doğal kaynaklarının da bir sınırı vardır. Bunların tükenmez kabul edilerek, bilinçsizce kullanılması, çevre sorunlarının nedenlerinin başında gelmektedir (Keleş, Yılmaz, 2003: 84).

Grande'nin (1994:3) da belirttiği gibi, bu durumda doğanın, insan eylemlerinden etkilendiği ortadadır. Ülkeler gelişmeye çalışırken, çevreye olan saygıya önem vermelidirler. Bu bağlamda sosyal ve çevresel değerlerin canlandırılması, yeniden oluşturulması gerekmektedir.

Doğanın ve kültürün hızla yok olması ile ilgili kriz, küresel bir durumdur. Krizin aşılabilmesi, yerel toplulukların çevresel etiğinin sentezine ve de sanayileşmiş ülkelerin çözüm üretici çabalarına bağlıdır. Bu düşüncelerin bazıları sanat yolu ile gerçekleştirilebilir. Çünkü sanat, binlerce yıl önceden beri insan ile doğa arasında uyumlu ilişki kurabilen önemli bir etmendir (Matilsky, 1994: 8). Ayrıca, sanatsal ifade, yaşadığımız dünya ile olan ilişkilerimizi algılamada değişimi sağlayabilen önemli bir role sahiptir (Keleş, Yılmaz, 2003: 93).

Hiçbirşey kendi başına algılanmaz, çevresiyle, kendini doğuran olaylar zinciriyle, geçmiş yaşantıların anılarıyla ilintili olarak algılanır. Bugünkü evrim nereye gitmektedir? Her boş bulunan yere bir bina kondurup, kent denilen yapı mezarlıklarına katılmaktansa doğayı, çevreyi korumanın insanı da korumak olduğu bilincine varmaya tabii. Bu dünya, insanlık ve sanat, insan içindir (Aktuğ, 2003: 8- 9).

2.5.4. Çevre Duyarlılığı

Dar anlamda çevre duyarlılığı, çok eski tarihlerden bu yana insanoğlunda var olmuştur. İnsanlar çoğu kez, yaşamlarını sürdürebilmek, dar anlamda çevrelerini geliştirebilmek için sürekli mücadele etmişlerdir. Çiçekleri, böcekleri, ormanı sevmişler, aynı zamanda yaşamlarını sürdürebilmek için doğal kaynakları kullanmışlar, ağaçları kesmişler, hayvanları öldürmüşlerdir.

Son zamanlara kadar insanlar, suyun, havanın temizliği, hayvanların, ağaçların varlığı gibi çevresinin temelini oluşturan kaynakları kendiliğinden var olan, sürekli ve tükenmez sanmışlardır. Böyle bir anlayışın sonucu insanlar, özellikle 19. yüzyılın başlarından itibaren, sınırsız sandıkları doğal kaynakları alabildiğine sömürmüşler ve yaşam standartlarını arttırmaya çalışmışlardır (Keleş, Yılmaz, 2003: 83). Ancak insanlık, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra geniş anlamda çevre konusunda kaygılar duymaya başlamıştır (TÇSV, 1990: 23).

2.6. Sanat ve Çevre

Çağlar boyunca insanlar çevrelerini değiştirdikçe, insanların doğa ile olan uyumlarındaki başarı, devamlılığını yitirmeye başlamıştır. İlk zamanlarda sanatçılar, görüntüleri doğadan alarak çalışmışlardır. Sanat çalışmaları izole edilmiş nesnelere olarak değil, doğa ile insan arasında tinsel ilişki kurabilen değerler olarak algılanmıştır. İnsan ile doğa arasındaki yakın ilişkiden doğan kültürler, toplum kimliğinin köşe taşlarını oluşturmuşlardır (Matilsky, 1994: 7).

Sanatın, dolayısıyla sanat yapıtının insanla bütünleşeceği, toplumun fiziksel de olsa sanatla iç içe olabileceği yer “çevre” dir. Sanat konusunda daha çok insanın duyarlı hale gelmesi ya da sanat yoluyla insanların duyarlılıklarının geliştirilmesi, zihinsel işleyişlerinin olumluya yöneltilmesi isteniyorsa sanat yapıtı ve insan faktörünü bir araya getirmenin pratik yollarının aranması gerekmektedir. Üretilebilecek birçok pratik yoldan biri, sanat yapıtını, insanın ‘çevre’ sinde bir yerde bulundurmadır. Böylelikle istese de, istemese de insanı sanatla karşı karşıya getirerek bir anlamda zorunlu duyarlılık eğitiminin sağlanması mümkün olabilecektir (Ataseven, 2003: 16).

Sanayileşme ile birlikte çevre sorunlarının da gündeme gelmesi, 1960’ lı yıllarda Çevresel Sanatın doğmasına neden olmuştur. Sanatçılar çalışmalarında, sonsuz sayıda yöntem ile doğanın yorumlanabileceğini göstermişlerdir. Bu sanatçıların birleştikleri nokta, onların stüdyolarının dışına çıkarak doğal dünya ile doğrudan ilişkide olmalarıdır (Keleş, Yılmaz, 2003: 83).

Sanat çevre ilişkisi, günümüz dünyasında ve toplumsal yaşam içinde vazgeçilmez bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre kavramı ile sanat olgusunun bir araya geliş serüveni tarihsel bir bakış açısıyla irdelenecek olursa, 20.yy’ın ilk yarısında ortaya çıkan ve sanata bakışta kökten değişikliklere neden olan hareketler ve akımlarla karşılaşır (Ataseven, 2003: 18). Bu bağlamda; yeni çevresel öneriler ortaya koyan sanat, izleyiciyle, tanıdık bildik çevresini, sanat aracılığıyla yabancılaştırıp yeniden ve başka biçimlerde görüş alanına sokarak,

dikkati belli bir noktaya çekme eylemini gerçekleştirmektedir. Bu çevre, geleneksel anlamdaki sanat yapıtlarıyla sınırlı değildir (Ataseven, 2003: 20).

Sanat yapıtlarıyla donatılmış mekanlar, güzel biçimler ve renkler, insanın ruhsal ve fiziksel yaşam ritmini de etkileyerek monotonluktan kurtarırlar. İnsan psikolojisine göre düzenlenmiş renkli ve ışıklı mekanlar ve kamu kullanım alanları sadece ruh sağlığı açısından değil, aynı zamanda çalışma ve düşünme verimliliğini de arttırması açısından önemlidir. Örneğin renk kuramları ve ilişkileri konusunda, kırk iki yıl süren ve binlerce sayfayı bulan araştırmalar yapmış olduğu bilinen ünlü Alman şair ve yazarı Goethe, çalışma odasının duvarlarını, zihin açıcı olduğu gerekçesiyle açık yeşil- mavi tonlarla boyamıştır. Sanatsal içerik kazandırılmış mekanların zihinsel, biyolojik, psikolojik, fiziksel, toplumsal açıdan daha sağlıklı ortamların yaratılmasına katkıda bulunduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Gençaydın, 2003: x).

Dünyanın en eski kentleri ve başkentlerinde kent dokuları belirgin bir biçimde kendini gösterir ve toplumsal üslubu meydana getirir. Örneğin; Federal Almanya' nın Bremen kentinde 1973 yılında başlatılan kamuya açık alanlarda sanat, görsel sanatçıyı çevreyi etkileyen değişim sürecinin içine çekmeyi ve doğrudan katmayı amaçlayan bir proje doğrultusunda, kentsel yaşam çevresi ve sanatsal tasarımlar oluşturmayı amaçlamıştır (Göthe Enstitüt, 1984). Böylece çevre sanatı programı kapsamında, kentin endüstri ve teknolojiyle kirlenen genel görüntüsü, sanat okulları ve serbest sanatçıların uygulama alanına dönüştürülerek, park, bahçe, okul çevreleri, kamusal alanlar, otobüs durakları, metro istasyonları, çıkmaz sokaklar, eskimiş fabrika duvarları, resim, heykel, rölyef, seramik ve park bahçe tasarımları gibi çeşitli sanatsal uygulamalarla güzelleştirilerek, eski çirkin görüntülerinden kurtarılarak daha sevimli bir hale kavuşturulmuştur (Tepecik, 2003: 165).

Duygularımızı, güzelliklerin hazzı ile besleyebilecek bir biçimde düzenlenmiş doğal, kültürel ve özenle korunmuş tarihsel bir çevre, duygu varlığı (insan) olmanın ve nitelikli yaşamın koşullarını oluşturur. Çünkü güzel bir çevre güzel bir yaşam; güzel bir yaşam da ruh sağlığı demektir (Gençaydın, 2003, ix).

Bunun yanı sıra Tepecik de; (2003:168) büyük kentlerde nüfusun gittikçe arttığı ve konut ihtiyaçlarının sürekli çoğaldığı göz önüne alınırsa, insanın var olma nedenleri arasında yer alan kendini ifade etme ve sosyal güdüleme ihtiyaçlarının zayıflayacağını hatta yok olacağını söylemektedir.

Sanat; fonksiyonel gereksinmelere ve insanların bütün isteklerine cevap vermelidir. Sanatta renk ve biçim mimari ile, çözülmeyen bir bütünle birleşmelidir. Şehirler toplumsal yönden, psikolojik ve sanat kültürü yönünden, teknik bakımdan olduğu kadar yetersizdir, bu esaslara göre tasarlanmalıdır. Grup şehircilik, kütle-yüzey incelemeleri, mimari plastik araştırmaları önerir. Bu çalışmalarını toplumla tanıştırmak için festivaller, sergiler, şenlikler, yarışmalar düzenlemek ister (Ögel, 1977: 15).

Bazı tanımlara göre sanat, hayatı yeniden üretmektir. Sanatçı, yaşanabilir bir çevre için, sanatsal üretim çalışmaları sırasında, gerektiğinde çevresel konuları listesine ekleyebilmelidir. Bu nedenlerle, sanatçı olmanın gerektirdiği doğal üretim süreçlerinin nesnel yapıdaki gerekliliklerini bir misyon olarak kabul etmek veya durumdan görev çıkartarak kendiliğinden bir görev oluşturmak zorundadır.

Sanatçı, yaşadığı toplumu estetik değerlerin ışığında yönlendirecek, insanca yaşanabilir bir çevre oluşumuna katkıda bulunabilecek bir güç düzeyine ulaşmalıdır. Çünkü yaşadığı toplumun siyasal dokusu onun, “bağımsız olmak, evrensel olmak, insanlık gücünün bir parçası olmak” gibi hedeflerini görmezden gelebilecek, bu hedeflere ulaşmak için göstereceği çabalarını yaşayacağı ortam koşullarını daha zor hale getirebilecektir (Özbudun, 2003: 113).

Ülkemizde çevresel sanat son on yılda toplumun bilinçlenmesiyle kendini göstermeye başlamıştır. Bu genel manzara içine sanayileşmeye başlayan fabrika çevreleri, bu çevrelerde derme çatma evlerin mantar gibi çoğalması, park bahçe ve çocuk oyun alanlarının yetersizliği kent mobilyalarından yoksun tasarımlar, konutların rastgele ve gelişigüzel boyanması, ilan ve reklam panolarının binalara

düzensiz yerleştirilmesi, duvarlarda sanatsal amaçlı çalışmalar yerine, ticari resimlere ağırlık verilmesi ülkemizin tüm kentlerinde genel olumsuz görüntü olarak karşımıza çıkmaktadır (Tepecik, 2003: 169).

Günümüzde içinde yaşadığımız ortam düşünüldüğünde, geçmişte batı sanatında yaşanmış olan bu sürecin, düşünsel ve işlevsel boyutundan yararlanılması ve sanatın çevreye daha fazla katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle, sokaklarda, meydanlarda, sanat yapıtını insanların bir anlamsa zorla karşısına çıkarmak, karşı karşıya getirmek, kişi sanat yapıtıyla karşılaşmak istemese de onu yolunun üzerine çıkarmak, aslında sanatın yapması gereken masum bir kovalamaca oyunudur.

Çevre içinde sanatın varlığı bize doğa içinde kendi varlığımızı hissettiriyor ve algıladığımız dünyanın içindeki diğer varlıklarla birlikte olduğumuzu anlatıyor. Böylece çevre de sanatın varlığı ya da çevrenin sanat ve estetik yaklaşımlarla biçimlenmesi daha çok dikkat çekiyor. Bu durum; insanların duygularıyla doğaya yaklaşımlarına yol açmakta ve daha eğitici olmaktadır (Erzen, 2006: 92).

Gerekçesi ne olursa olsun, sanatı, hayatlarına dahil etmeyen herkese ulaştırmak için, çevre olgusuna yeni bir işlev kazandırılması zorunludur. Böylece, uygarlığa ait değerleri kendi potasında estetize edebilen sanat yapıtlarına çevrenin aracılık etmesi sağlanmış olacaktır (Ataseven, 2003: 20- 21).

2.6.1. Estetik Çevre

Erzen' e (2006: 63) göre; popüler kullanımda estetik, algılama ve algılananı değerlendirme şeklinde değil, salt güzellik olarak anlaşılır. Bu anlayışın daha gelişmiş türü ise estetiğin zevk veren bir algılama ile ilgili olduğudur. Buna göre algılandığında beğenilen şeyler güzeldir ve estetik güzellik ile ilgilidir. Bu anlayışı çevre kapsamında düşünürsek çevre estetiği çevreyi güzelleştirmek ya da güzel olan çevre ile ilgilenmek anlamına gelmektedir.

Kant'ın ise; estetik üzerine yazdığı metne göre güzel, anlık zevkler ve yararlar ötesinde çok geniş ve derin anlamı ve önemi olan bir şeydir. Çevrenin güzel olması ya da çevre içindeki bir güzellik yalnızca bir nesneye bağlı olarak kalmaz. Güzel, ait olduğu nesneyi aşarak, çevre içindeki atmosfere, bütün bir alana yayılır. Güzellik çevresel bir etkidir (Erzen, 2006: 65).

Estetiğin, özellikle çevre estetiğinin en önemli unsuru, yaşamın her anına, yaşayanın dinamiğine göre sürekli olarak yeni niteliklerin gerçekleşmesi, varlık alanına çıkmasıdır. Bu bakış açısından estetik, biçimsel bir beğeni olmaktan çok yaşamın devinimini ve enerjisini sağlayan algılar, tepkiler, uyarılar ve 'ben' ile diğer bütün arasındaki sonsuz iletişim kaynağıdır (Erzen, 2006: 16). İnsan ancak yerleşerek ve çevre içinde kendine barınak oluşturarak kültürleşmiştir. Bu kültürün niteliği, tamamen çevresi ile olan ilişkisinden etkilendiği gibi, insanın kendi kimliği - ki aynı zamanda kültürü demek oluyor - çevre ilişkileri ile belirlenmektedir. Değişik kültürlerle baktığımız vakit gerek davranış ve töreler, gerekse fiziksel olarak biçimlendirdikleri ortamlar, orada yaşayan insanların çevrenin özelliklerini nasıl yanıtladıkları ve yorumladıkları ile ilgili görünmektedir (Erzen, 2006: 52).

Bir bölgeye, kaldırılabileceğinden fazla insan göçü olması ve toprağa taşıyamayacağı kadar fazla yapı yerleştirilmesi gibi olgular, bir coğrafyayı, yeni bir denge kurulana kadar, bütün kimlik ve niteliklerinden uzun zaman yoksun kılar. Neticede doğa farklı düzenler kurarak kendini yenilerken, insan ve kültür bu tür değişimlerden zararlı çıkar (Erzen, 2006: 85). Ayrıca çevreyi ne denli geniş anlamda anlasak da, hiç kuşkusuz ekolojik bozulmanın ve geriye dönülmez doğal tahriplerin önüne geçilmedikçe, insanı estetik olarak tatmin edebilecek bir çevreden bahsetmek giderek olanaksızlaşacaktır. Bu bakımdan çevre estetiği, çevreyi estetik olarak olumlu bir dönüşüme sokmadan önce, insanların çevreye karşı ve de öncelikle doğaya karşı algı ve tepkilerini inceltmek ve sivriyleştirmekle başlayabilir (Erzen, 2006: 72).

Çevre estetiği için gündemindeki en önemli konu; yeryüzünün ve canlıların yaşamı açısından, yeryüzünün sağlığıdır. İnsan ve yeryüzü arasındaki ilişkinin geliştirilmesi, çevre estetiğinin başlıca kaygısı olmalıdır.

Yeryüzünün bozulması aslında insanın farkına varmadan kendi bozulmasıdır. İnsanın duyuşsal yetileri zaman içinde birbirinden bağımsız olarak parçalanmış ve sınırlanmışlardır. İlgi ve bilgi alanlarının birbirlerinden kopması teknoloji, endüstri ve kapitalizme olanak vermişse de; beden ve maddenin , varlık alanının dışında görülmesine yol açmıştır. Sanatın bilimden, estetik olanın pratik olandan ayrımı kendini yalnızca karşımızdaki tahripde belli etmiyor, çevrenin pratik ve estetik olarak bölünmesinde de kendini gösteriyor.

İnsanın çevreye tepkilerini koşullandırarak yapaylığa prim veren bir yaklaşım aynı zamanda çevrede de suni estetik alanlar yaratmaktadır. Böylece estetik algı, pratik bir algıya dönüştürülmekte ve ‘estetik’ olarak sunulan yapay çevre içinde estetik algının amacı saptırılmaktadır. Aslında bu uygulamalarda amaç; kolay satış ve kaba beğeniye prim veren ‘estetik’ biçimlendirmelerdir.

Popüler beğeni, aynen, çevrede yapay estetiğin geliştirildiği şekilde desteklenmekte ve geliştirilmektedir. Zorlanmış tasarımlar, kitsch, yapaylık ve duyuların bombardımanı ya da bastırılması ile şehir çevresi algının tembelleştiği bir alan haline gelmektedir.

Doğa ya da yeryüzü, bir kalite ve yaşam koşulu olarak ancak insanın varlığında ve insanla birlikte düşünülebilir. Nitelik dediğimiz şey, yalnızca insanın bilinçli şekilde ayırtına vardığı bir özelliktir. Doğada kendi başına ‘iyi’ ‘kötü’ ‘çirkin’ gibi nitelik belirleyici değerler yoktur. Sürekli dönüşen ve içindeki aralıkların alışverişi ile devinen bir alan olarak, insan olmadığı zaman doğanın her hali geçerlidir ve nasıl olduğu fark etmez. Ancak insan ve insan yaşamı için, insanın kültürel ve bilinçli bir varlık olarak değerleri için doğanın bir hali, bir diğer halinden daha iyi daha kötü ya da daha güzel ve daha çirkin olabilir.

İnsanın yeryüzü ile birlikte ve yeryüzünün insan ile birlikte düşünülmesi gereği, farklı bir duyarlık gerektirmektedir. Burada estetik; yaşam niteliği ile ilgilidir. Yaşam niteliği ve insanın çevre içindeki varlığı, insanın kültürel bir varlık olarak yeryüzünü değiştirdiğini, onu bir yaşam alanı ve ikamet edilecek yer olarak düzenlediği, tekrar ürettiği ve kendine ‘ev’ olarak düzenlediği ile ilgilidir. İnsan girdiği anda yeryüzünün yaşam alanı bir ‘çevre’ niteliği kazanır. Zira çevre, ortasında, içinde çevrelenen bireyin bulunması ile ilgilidir. Çevrenin oluşabilmesi ondan farklı ve onu tamamlayan insan ile mümkündür. Yoksa sadece, hiçbir zaman bilemeyeceğimiz bir doğadan söz edebiliriz ancak (Erzen, 2006: 125 -129).

İçinde yaşadığımız en önemli mekan kuşkusuz kenttir. Doğadan kaçan insanoğlu kendini güvende ve bir arada hissettiği ortamı yaratmıştır; Kent, betondan oluşmuş bir ormandır. Ve burada bu ormanın kuralları işlemektedir. Artık tanımladığımız doğa ise televizyonda izlediğimiz belgesellerdir. Eğer çevrenin bir tanımını yapmak gerekirse bu kuşkusuz kentten ve sanal ortamlardan geçecektir. Çevreye imgenin ve kişiliğin kaynağı olarak da bakmak gerekir (Gürsoytrak, 2003: 70).

Kentler giderek çevre değerlerinin hızla tüketildiği, kültürel değerlerin ihmal edilmeye, mekan kimliğinin kaybolmaya başladığı, sosyo- psikolojik problemlerin arttığı semboller haline gelmeye başlamışlardır. Bunda olumsuz planlama tasarım çalışmalarının da rolü olduğu söylenmelidir.

Kentsel yaşam kalitesindeki azalma ve ekolojik dengedeki gözlenen olumsuz yöndeki değişim, sadece su, hava, toprak, enerji vb. gibi doğal kaynakların kullanımındaki yanlış uygulamalar sonucu ortaya çıkan kirlilik, yok olma vb. tehlikelerle ilgili değildir. Aynı zamanda şehirlerin geçmişlerinden geleceklerine sürekliliği sağlayan tarihsel gelişme sürecinde elde ettikleri “Kentsel Kimlik” elemanlarının kaybedilmesiyle de yakından ilgilidir.

Kent kimliğini, kentteki değişimler ve değişkenler olduğu kadar sabit değişmezler de belirlerler. Birey ve çevresi arasındaki ilişki karşılıklıdır. Bireyin

çevresi üzerindeki, çevrenin birey üzerindeki etkinliği, ikili ve sürekli beslenen bir etkileşim sistemi oluşturur. Bu sistem içerisinde, bireyin çevresi üzerindeki etkinliği, çevreyi tanıma, çevreyi algılama ile başlar (Ocakçı, 1993:163-164).

Kent estetiğinde çevrede önce renk uyumları, ışıklılık, dikey ve yatay hatların birbirine uyum sağlaması, karşıdan karşıya geçişlerde ve dönemeçlerde kolay geçişlerin yapılması ilk akla gelen dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Özetle; insanların rahat hareket etmesini, nefes almalarını, görmelerini, yürümelerini, durmalarını, trafik ile güvenli bir ilişki içinde bulunmalarını, yollarını kolay bulmalarını, işaretleri kolay okumalarını sağlayan uygulamalar, bütün süslerden ve yapay tasarımlardan daha önde gelen estetik koşullar olacaktır (Erzen, 2006: 68).

Kentsel değişimlerin, kültürel süreklilik içinde gelişmesi hedeflenmeli, kişilerin sağlıklı olarak toplumsallaşması için yaşadığı çevre ona sürekli olarak kültürel evriminin simgelerini ve işaretlerini aktarabilmelidir. Kentsel ekoloji, kentin yaşanacak yer olarak kalitesini, kentsel estetik olgularıyla birlikte değerlendiren bir bilim dalı olarak ele almaktadır. Bu nedenle kentsel düzenlemelerin, kentsel ekolojiyle uyumlu olması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Farklı kültürel evrelerden geçerek; yüzlerce yıllık bir birikimin sonucu olan kentsel yapı, plansız yapılaşmayla bir arada değişmekte, doğal denge bozulduğu gibi, niteliksiz yapılarla çirkin görüntüler doğmaktadır. Kentsel çevrenin bozulan görsel değerleri, kentlerin kimliksizleşmesine neden olmaktadır. Bu olgu; doğanın bütünlüğü, sınırlılığı, doğada hiçbir şeyin yok olamayacağı, doğa ile uyumlu olmak, en uygun çözümü doğa bulmuştur gibi, ekolojinin temel ilkelerinin inkar edercesine yaygınlaşmakta, orman olarak önünden geçtiğimiz bir yeri, bir dahaki geçişimize bir tuğla kent olarak görebilmekteyiz. Yüksek yoğunluk ve yığılmalar, güneşsiz ve yeşil alansız dokular, konut ve sanayi bölgelerinin iç içeliği, estetik değerlerin yitirilişi, kimliksizlik, kirlilik (hava, toprak, su, ses, görsel kirlenmeler) gibi olgular, sağlıklı yaşam çevrelerinin göstergeleridir (Sirel, A., Özaydın, G., 1993: 171-172).

Winston Churchill “Biz yapılarımızı biçimlendiririz; daha sonra onlar bizi biçimlendirir” özdeyişinde, davranışların mekanı biçimlendirdiği gibi, fiziksel çevrenin de kişinin davranışları üzerinde etkili olduğunu açıkça ifade etmiştir. (Öztañ, Köylü, 2003: 138) .

Sonuç olarak; günümüzde, çok şeye sahip insandan çok, çok şey olabilmiş insana, yani estetik değerlerle donanmış duyarlı insan tipine her zamankinden daha çok ihtiyacımız vardır (Gençaydın, 2003, x).

Beşeri çevre oluşturulurken; bireyin kendi geçmişiyile ilgili bilinçli- bilinçsiz tüm algıları, bilgileri, birikim ve deneyimleri, düşünce, davranışları, gelecekle ilgili beklenti ve tahminleri, gereksinim ve istekleri ayrıca içinde yaşadığı topluluğun ortak örf, adet, gelenek, inanç ve beklentileri hesaba katılmalıdır (Proshansky, 1983: 83).

İnsan eliyle inşa edilmiş çevre (yapma çevre) elemanları ; şehirlerde süregelen insan gereksinimlerinden kaynaklanan eylem alanları ve bu eylem alanlarının karşılıklı ilişkileriyle biçimlenen, insan eliyle yapılmış objelerden oluşur.

Şehirlerde insan eliyle inşa edilmiş çevre üç etkenle açıklanabilir;

1. Form, Görüntü Faktörü:

Yapma çevreden kaynaklanan şehirselle elemanın konturu, biçimi, dokusu, strüktürel yapısı, simgesel yapısı, simgesel yapısı- etkisi, oranları, kullanılan malzeme ve diğer açılardan oluşturduğu form ve görüntüdür.

2. Konum Faktörü:

Yapma çevreden kaynaklanan şehirselle elemanın, şehrin doğal çevre elemanlarıyla, eylem alanlarıyla ve diğer yapma çevre elemanlarıyla ilişkileri açısından bulunduğu yer ve konumdur.

3. Anlam Faktörü:

Yapma çevre elemanının işlevsel önemi veya şehrin, tarihi gelişme sürecinde kazandığı bir anlama sahip olması, sembolik değerleri vb. dir. Yapma çevre elemanlarının kimlik elemanı olarak değerlendirilmesinde etkindirler.

Yukarıdaki üç faktör kuşkusuz beşeri çevreye göre değişiklik gösterir. Yapma çevreden kaynaklanan kimlik elemanları, şehirlerin geçmişlerinden geleceğine sürekliliğini sağlayan bağlantı ögeleridir. Şehir belleği açısından önemli sembolik değerleri vardır.

Neo- Klasik tarzda inşa edilmiş, kendi yapı elemanlarının içsel ölçü, oran ve orantısındaki bütünlüğü ve çevresel düzeniyle insanda büyük bir hayranlık duygusu uyandıran olağanüstü güzellikte bir binanın önüne, tarzı ve sanatsal problematiği belli olmayan, kendi içinde dengesiz, anatomik yapı yönüyle kusurlu, sıradan bir anıt dilebilmekte; turistik yörelerimizin en gözde alanlarında sadece mitleştirici ilişkiler yönüyle halka hitabeden, sanat pratiği yönüyle estetik kaygının hiçbir biçimini dışa vurmayan, basmakalıp heykel oluşumlarına yer verilebilmektedir.

Kamu mekanları herkesin kendi algı eşiğine uygun olarak tek tek beğenilere göre değil de toplumların ortaklaşa sahip olduğu birtakım değerlere uygun bir biçimde tasarlanıp düzenlenmelidir.

Bugün, aşağı yukarı ülkemizin her yöresinde, resmi ideoloji veya temsili demokrasinin sanata bakışına koşut olarak gerçekleştirilmiş bulunan sanat projelerinin büyük bir bölümü; içinde yer aldığı kamusal çevrede; üslup özellikleri, anatomik yapı ve mekansal ilişkiler bakımından çirkin, kaba ve sıkıntılı durmaktadır. Nasıl algılanması gerektiğine yönelik tasarımsal yapı öğeleriyle değil de, salt matematiksel ölçü ve oranları bakımından anıtsal özellikler içeren bu nesnelerin birçoğunun, rasyonel bir doğruluk anlayışı ile etüd edilmedikleri; akla uygun bir bütünlük oluşturmadıkları ilk bakışta belli olmaktadır.

Kültür ürünleri, onları üretenlerin yaşam özellikleriyle ilintilidir. Onları anlamak için, üretildikleri dönemin toplumsal, siyasal ve ekonomik olaylarını kavramak, bunun ışığında fikirleri incelemek gerekmektedir. Popüler kültürle gelişip serpilmiş her sanatçı veya sanat kurumu, anlaşılabilirlik sağlamak için, kitlelerin sanatla olan ilişkilerini düzenlerken halkın, sanatı duyu ve istençten bağımsız, manevi bir uyum olgusu olarak kabul eden duygusal yaklaşımını sonuna kadar sömürmek durumuna düşebilir (Genç, 2003: 58-60).

Sanatın insanlar ile olan bu güçlü iletişimi, ülke liderleri tarafından değerlendirilmelidir. Ülke liderlerinin, sanatçıları danışman ekiplerine dahil etmeleri, bütün alanlarda sürekli ve dengeli gelişmenin sağlanabilmesi için oldukça önem taşımaktadır. Yerel planlamada, kentsel ve kırsal gelişimi de içine alan, ulusal girişimlerde ve politik kararlarda, sanatçıların -çevreyi iyileştirici ve kültürü canlandırıcı sanat çalışmalarının yaratıcıları olarak- danışman rolleri olabilir (Keleş, Yılmaz, 2003: 93).

2.7. Sanat Eğitimi ve Estetik Çevre Bilinci

Sanat eğitimi yoluyla öğrenci çarpıklıklardan, düzensizlikten rahatsız olacak ve ileride yaşamı içinde bunları düzeltmeye çalışacaktır (Telli, 1996: 42).

Çocukların da yaratıcılık ve estetik yönden gelişimini sağlamak için çevresini düzene sokmak gerekir. Bunun için sınıf levhalarının asılması, renkleri, okul duvarlarının boyası ve bahçe düzeni gibi çocuğun çevresinin örnek bir estetik hava içinde düzenlenmesine dikkat edilmelidir (MEB 2, 1992: 14).

Kişinin estetik eğitimi alması, onun doğadan, sanat eserlerinden haz duymasını, yaşadığı çevreyi güzelleştirmesini sağlar (Meb, 1998: 19).

Nasıl bir toplumsal yapı ve o yapının içinde yaşayacağı bir çevre istiyorsak, o hedeflenen toplumsal yapının bireylerini yetiştirmek için, herkesi eğitim ve öğretim süreçlerinden geçirmek zorundayız. Bu eğitim süreçleri, sanatın ve sanatçının

iletilerini almaya anlamaya hazır bireylerin oluşumu ve bu bireylerin kişisel gelişimleri için gereklidir ve adı da “sanat eğitimi” dir (Özbudun, 2003: 114).

Çevresel dizayn, sanat eğitiminde giderek önemini arttırmaktadır. “Görsel kültürün geniş alanı ile görsel sanatların bütünleşmesi” ilkesinin eğitimde esas tutulması, bugünün sanat ifadesinin yönünü belirleyecek önemdedir. Çevre, bütün duyuşal izlenimlerin toplamı olarak alındığında, görülen, duyulan, koklanan, tadılan çevre, insanın kişiliği ve kişisel davranışlarını geliştirecek, ona mümkün olduğu kadar çeşitli ve duyuşal tecrübeler sağlayacak, ilham verecek ve teşvik edecektir. Duyuşal yöne bu derece önem verilmesi, sanatçı için “hammadde” nitelikleridir. Tümü ile yaşanabilir çevre; kişiliği en fazla geliştirecek olandır (Ögel, 1977: 20).

Özsoy’ un ifadesiyle (1996: 39) ifadesiyle estetik çevre’den; bireylerin kendi hayatlarını sürdürdükleri ev ve iş ortamını ve toplu olarak yaşanan ortamları birlikte anlamak gerekir. Açık ve kapalı mekanların, güzellik endişesi gözetilerek düzenlenmesi ,kişinin hangi yaşta olursa olsun yaşadığı ortamı güzelleştirmesi, onun doğuştan getirdiği estetik duyarlılığın yanı sıra,ona okul çağında verilen eğitimle de doğrudan ilişkilidir.

Bugün okullarda okutulan resim-iş (görsel sanatlar) ve müzik dersleri amacına uygun olarak ve ideal eğitim ortamlarında yeterli sürelerde verilirse, hiç şüphe yoktur ki, önemli hedeflerden birisi olan kişilere estetik davranışlar kazandırma konusunda işlevini yerine getirmiş olacaktır. Bunun için hem sanat öğretmenlerinin düzeylerinin, hem de programların gözden geçirilmesi gerekir (Tepecik, 2003: 168).

Estetik çevre bilincinin oluşması ve gelişmesi estetik çevre duyarlılığı ile veya estetik çevreye duyarlılıkla sıkı sıkıya ilişkilidir. Estetik çevre bilincinin oluşup gelişmesi, estetik çevre bilgisine bağlıdır. Estetik çevre bilgisi olmaksızın estetik çevre bilinci ve duyarlılığı oluşup gelişemez (Uçan, 1996: 10).

Estetik çevre bilgisi kendi içinde kurgusal (kuramsal) ve kılğısal (uygulamalı) yön, boyut, öge ve ilişkileriyle kendini belli eder, anlam ve değer taşır. Bu bağlamda estetik çevre bilinci, bilgisi ve duyarlılığını bir bütün olarak düşünmek gerekir. Bu arada estetik çevrenin çok yönlü, çok boyutlu, çok katmanlı, karmaşık bir yapıda olduğu gerçeğini göz ardı etmemekte yarar vardır. Ayrıca estetik çevre içinde estetik-plastik çevrenin çok önemli bir yer tuttuğu da bir gerçektir (Uçan,1996: 10). Sanatın görevi, güzelliği kaynağında yakalamak, yani görünenlerin temelinde bulunanları araştırmaktır. Estetiğin görevi ise bunları bilimsel bazda sınıflandırmaktır (Atan, 1996: 14).

Çevremize olan duyarlılığımızın düzeyinin, alacağımız sanat eğitime, edineceğimiz sanatsal deneyimlere sıkı sıkıya bağlı olduğunu görmemiz gerekir. Eğer her gün önünden geçtiğimiz bir elektrik direğine asılı duran ve her an düşecek olan paslı tabeladan, sokaklarımızda kokusu beynimizi uyuşturan, yırtılarak suları kaldırıma akmış artıkların bulunduğu paslı çöp tenekesinden, kimi taşları ve kaplamaları yerinden oynamış, kırılmış ve yüksekliği dolayısıyla çocuklu ve hamile hanımlarla, yaşlıların çıkamadığı kaldırımlardan; otomobiliyle giderken gerekli gereksiz korna çalan sürücülerden, rüzgarın savurarak ağaçların, çalılırların ve tel örgülerin üstlerine taktığı naylon poşetlerden ve ortalığa atılan izmarit ve ambalaj malzemelerinden; sanat adına yapılan çirkin nesnelere rahatsız olmuyor isek, duyarlılığımız nasırlaşmış demektir. Bunu kazımanın tek yolu vardır; o da Eisner'in belirttiği gibi "sanat" tır (Özsoy, 2003: 22).

2.8. Estetik Çevre Ölçütleri

Çevre estetiği; trafik göbeklerine havuzlar inşa etmek, balkonlara sardunyalı dikmek, kaldırım kenarlarına yeşillikler üstünde eski testiler, çiçekler ve palmyeler dikmek olmuyor. Çevre estetiği; kendi bedenimden ve varlığımdan başlayarak olabildiğince tüm dünyayı kendi parçam gibi algılamakla başlıyor (Erzen, 2006: 7).

İnsan çevre ilişkilerini yalnızca mimari açılarından değerlendirirsek, görüyoruz ki çevrenin biçimlendirilmesinde en büyük etken yaşamın sürdürülmesi olmuştur. En ilkel haliyle mimarlık, bir barınak oluşturma meselesidir. Ama en ilkel düzeyde bile planlamanın psikolojik, fiziksel ve coğrafi etkenlerle koşullandırıldığını görüyoruz. İnsan yalnızca bir barınak oluşturmuyor, bilinçli ya da bilinçsiz ona bazı simgeler ekliyor; bu davranışı alet yaparken ya da iletişim kurarken de geçerli. Bu da bize gösteriyor ki insanın çevredeki davranışını, inşa etmedeki hareketini yalnızca işlevsel bir açıdan değerlendiremeyiz (Erzen, 2006: 47).

Güzellik ve beğeni konu edilirken genelde yalnızca görsel değerler üzerinde durulmaktadır. Halbuki çevrenin estetiği ve güzelliği, eğer yalnızca bir video kamerasından izlenmeyecekse, belki sadece o çevredeki havanın kalitesi ile değerini bulur. Temiz bir havayı teneffüs etmek, ya da güzel kokan taze bir havayı teneffüs etmek, estetik yaşantıların en önemlisidir. Bunun önemi, farkında olunamayacak kadar doğal ve bedenle ilişkili olduğudur. Bu konuda evrensel bir değer sisteminden söz edebiliriz.

Çevre estetiği eğer insanın yaşantısal bütünlüğü için düşünülüyorsa öncelikle yaşama ters düşmeyecek ve sağlıklı olabilecek nitelikler taşınmalıdır. Örneğin bir kaldırımda yer kaplaması yalnızca parlaklık ve renk düşünülerek yapılmışsa, orada yürüyenlerin ayakları kayıyorsa orası için bu uygulamanın estetik olduğu söylenemez.

Estetik öncelikle insanların rahat ve hafifçe yürüdükleri, başlarını dik tutarak adeta dans ederek yürüdükleri bir yere aittir. Kaldırım taşarına her bastığımızda üstümüze çamur sıçırıyorsa o taşların ne kadar güzel olduğunun kimse farkına bile varamaz.

Estetik yargının evrensel boyutu gerçekten de çevrenin estetik olmasını temel düzeyde sağlayacak koşullara bağlıdır. Bunlar sağlandıktan sonra ikinci aşamada, o kültüre ait bazı değerler öne çıkarılabilir, o kültürün tarihi ile ilgili bazı nitelikler

sergilenebilir. Bunlar; heykeller, mimari öğeler, ya da şehir içinde anonim ve tarihten gelme biçimler olabilir (Erzen, 2006: 67-68).

Yayalar, kaldırımda park eden otomobillerin hücumu altındadır; kaldırımlar bilinçsizce yükseltilmiştir, romatizmalı ya da yaşlı kişilerin ve çocukların kolaylıkla çıkamayacağı duruma getirilmiştir. Kaldırımdaki bordür taşı yol tarafında yüksektir, ancak arka tarafındaki döşeme yüzeyi alçaktır; köşelerin dönüşleri hatalıdır; bordür ve döşemede kullanılan malzeme kalitesizdir, iklim koşulları dayanıksızdır, döşeme uygulanan kesitlerde yer alan malzeme ölçüleri ve sıralanışlar yetersizdir. Yapılan uygulamaların ömrü kısadır.

Özetle;

- 1- Estetik çevre yaşantısı oluşturabilmenin ilk ve en önemli koşulu; ekolojik bozulmaların ve doğal tahriplerin önüne geçmektir.
- 2- Estetik çevre yaşantısının oluşabilmesi; doğal güzelliklerin korunmasıyla ve coğrafi olanakların iyi kullanılmasıyla ilgilidir.
- 3- Bir bölgede estetik çevre yaşantısı oluşturabilmek için üzerinde yaşanılan kültürün tarihi ile ilgili bazı nitelikler sergilenebilir. Bunlar, mimari öğeler, heykeller ya da şehir içinde anonim ve tarihten gelme biçimler olabilir.
- 4- İnsan eliyle işlenen çevrenin estetik yaşantı oluşturabilmesi için işlevsel olması yani yaşama ters düşmeyecek nitelikler taşıması gereklidir. Buna göre bir yerleşim biriminde karşıdan karşıya ve dönemeçlerde kolay geçişler sağlanmalıdır. İnsanların rahat hareket etmelerini, görmelerini, yürümelerini, nefes almalarını, yollarını kolay bulmalarını, işaretleri kolay okumalarını sağlayan uygulamalar estetik çevre yaşantısı sağlayacaktır.
- 5- Bir yerleşim biriminde estetik çevre yaşantısının sağlanabilmesi; mimari elemanların renklerinin birbirleriyle ve doğal ortamlarla uyumlu olmasıyla, yaşanılan çevrede yapı ve süslemelerdeki hatların yatay ve dikeyliğinin birbirleriyle uyumlu olmasıyla ve çevrenin iyi ışıklandırılmasıyla ilgilidir.
- 6- Otoparklar, yaya üst geçitleri, kaldırımlar, sokak çeşmeleri, saat kuleleri gibi insan hayatını kolaylaştıran mimari elemanların estetik yaşantı sağlayabilmesi, bu elemanların sanatsal tasarım kuralları gözetilerek inşa edilmiş olmalarıyla da ilgilidir.

10. Sınıf öğretim programında sanat ve çevre ilişkisini irdeleyen amaçlar şu şekilde açıklanmıştır:

1. Görsel sanatlarla ilgili terimler bilgisi.
2. Görsel sanatlarda görmenin önemini kavratana bir çalışma yapabilme.
3. Görsel sanatlarda estetik bilgisi.
4. Çevresindeki tarihi yapıların ve sanat eserlerinin estetik yönlerini fark ediş.
5. Heykel sanatı bilgisi.
6. Üç boyutlu çalışmaların ve sanat eserlerinin incelenmesinde kullanılan ölçütler bilgisi.
7. Atatürk'ün sanat değeri taşıyan heykel ve anıtlarını tanıyabilme.
8. Üç boyutlu sanat eserlerine duyarlı oluş.
9. Üç boyutlu düzenlemeler ile ilgili terimler bilgisi.
10. Üç boyutlu düzenlemelerde kompozisyonu oluşturan öğeler bilgisi.
11. Üç boyutlu temel geometrik formlarla inşa çalışması yapabilme.
12. Üç boyutlu formlarla inşa çalışması yapabilme.
13. Karışık malzemelerle üç boyutlu özgün formlar yapabilme.
14. Üç boyutlu düzenlemelere duyarlı oluş.

Bunun sonucunda, araştırmamızda kullanılan Likert tutum ölçeğindeki ifadelerin dayandığı ölçütler, 10.sınıf düzeyindeki resim-iş eğitimi dersinin genel amaçlarıyla örtüşmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, verilerin toplanması ve çözümlenmesi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada verilere ulaşmak için, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimleyen araştırma yaklaşımı (Karasar, 2000:77) olarak tanımlanan, kaynak tarama modeli kullanılmıştır.

Bu çalışmada kaynak tarama yöntemi kullanılarak, araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Araştırma kaynak tarama, anket ve alan araştırması yöntemiyle yürütülmüştür. Kaynak taraması çevre, sanat eğitimi, estetik ve çevre estetiğine ışık tutacak şekilde sınırlandırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Yozgat ili dâhilindeki tüm orta öğretim 10. sınıf öğrencileri (840 kişi) oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini, Yozgat ilinde bulunan, müfredat kapsamında görsel sanatlar eğitimi dersleri bulunan; Sürmeli Lisesi ve müfredat kapsamında görsel sanatlar eğitimi dersleri bulunmayan Atatürk Lisesi okulları 10. sınıf öğrencilerinden 50'şer kişi olmak üzere toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. 120 denek örnekleme alınacak fakat araştırma sırasında oluşabilecek hatalardan dolayı 20 denek kapsam dışında kalabilecek ve böylece örneklem sayısı 100 olarak sabitlenecektir. Örneklem giren denekler random atama yöntemiyle seçilmiştir.

Evren Büyüküğü	+- 0.03 örnekleme hatası (d)			+-0.05 örnekleme hatası (d)			+-0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Tablo 1, Örnekleme Büyüklükleri (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004:50)

Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın verdiği örnekleme tablosuna göre (2004:50), 2500 öğrenci için +-0.10'luk örnekleme hatası ile 93 örnekleme sayısı yeter görülmektedir. Araştırmamız; Yozgat il merkezinde sürdürülecektir ve toplam 10 sınıf öğrenci sayısı 840 kişidir. Tabloya göre de 840 kişilik evreni 93 kişilik örnekleme temsil edebilmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanması için likert tipi bir ölçek geliştirilerek örnekleme alınan öğrenci grubu üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi için ilgili kaynaklar taranıp incelenerek gözden geçirilmiştir.

Veri toplama aracı incelenmiş, analiz edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek son şeklini almıştır.

Günümüzde en yaygın olarak kullanılan teknik Likert (1932)' in “Dereceleme Toplamları ile Ölçkleme” modelidir. Bu model ölçek oluşturmadaki işlemler bakımından daha ekonomiktir. Likert tipi ölçekte alınan toplam puan, maddelere gösterilen tepkilere verilen ağırlıkların (madde puanların) toplamından oluşmaktadır. Cevaplayıcı ölçekte bulunan maddelerin her birine tepkide bulunurken, bu maddenin kapsamına ilişkin tutumun derecesini bildirdiği varsayılır (Tezbasaran, 1996).

Orijinal Likert tipi ölçek, “kesinlikle katılıyorum”dan “kesinlikle katılmıyorum”a kadar 5 tepki kategorisi içerir. Çift sayıda tepki kategorisinin kullanılması, yanıtlayıcıların “kararsızım” seçeneğini kullanıp, gerçek bir seçim yapmaktan kaçınacakları düşüncesi ile ortaya çıkmıştır. Çift sayıda tepki kategorisi ile yanıtlayıcılar, olumlu ya da olumsuz seçim yapmaya zorlanırlar (Anderson, 1988b).

Veri toplama aracının dereceleme ölçeği;

- 1- Kesinlikle Katılıyorum,
 - 2- Katılıyorum,
 - 3- Kararsızım,
 - 4- Katılmıyorum,
 - 5- Kesinlikle Katılmıyorum
- biçiminde düzenlenmiştir.

Hazırlanan likert tipi ölçek 20 tutumdan oluşmuştur. Belirlenen tutumlar “Estetik Çevre” ile ilgili sanat eğitimi alan ve almayan grup arasında anlamlı görüş farklılıklarının olup olmadığını saptamak için hazırlanmıştır.

3.4.Verilerin Analizi

Ölçme araçları ile toplanan veriler SPSS (The Statistical Packet for the Social Sciences) paket programı ile çözümlenmiştir. Bunun için ilk önce veriler programa

girilmiş, öğrencilerin her bir maddeye verdikleri cevaplar işlenerek frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Bu değerlerden yararlanılarak tablolar oluşturulmuştur. Bunun sonucunda ise yüzdeler üzerinden yorumlamaya gidilmiştir.

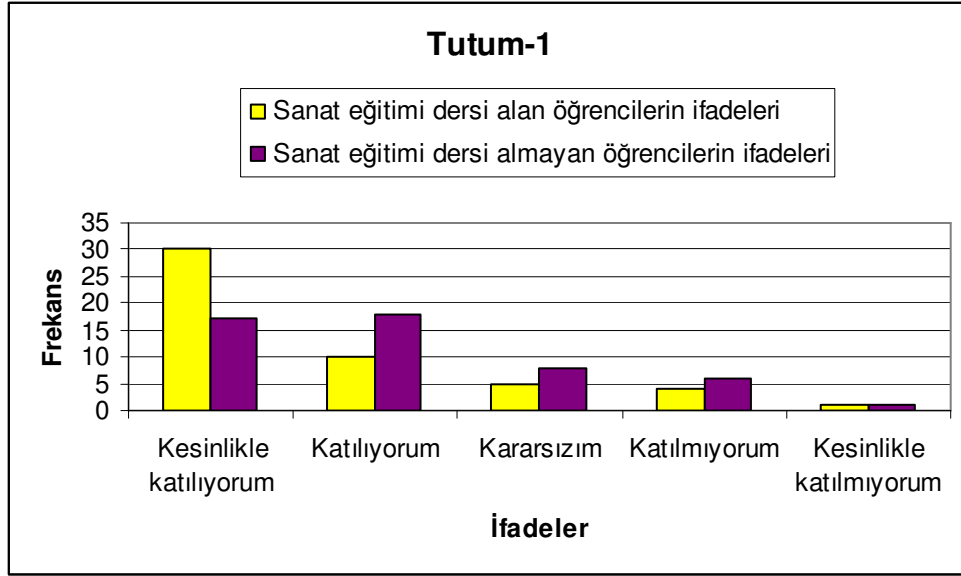
4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde; Yozgat iline bağlı olan merkez Atatürk Lisesinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerine (sanat eğitimi dersi almayanlar), ve Sürmeli Lisesinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerine (sanat eğitimi dersi alanlar) uygulanan Likert Tutum Ölçeği sonucunda, her iki grup öğrencinin çevre estetiği algularını ölçmeye yönelik bulgular, tablolar ve grafikler halinde açıklanıp yorumlanmaktadır.

1. İnsanların yaşantılarını kolay ve güvenli hale getiren uygulamalar, bütün süslerden ve yapay tasarımlardan daha estetikdir.

Tablo- 2

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	30	60	17	34
Katılıyorum	10	20	18	36
Kararsızım	5	10	8	16
Katılmıyorum	4	8	6	12
Kesinlikle katılmıyorum	1	2	1	2

Şekil-1

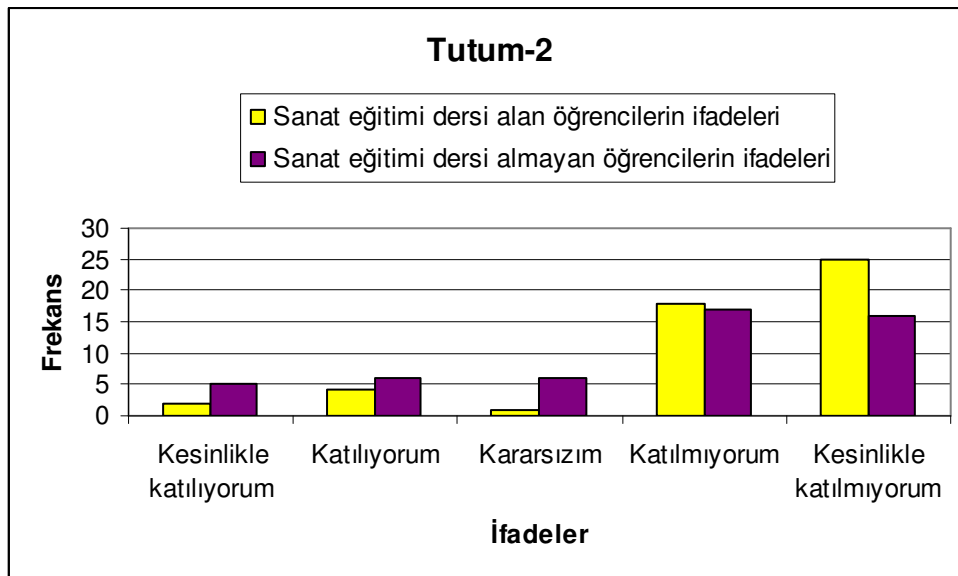
Tablo 1' de görüldüğü gibi; 1. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %80'i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %70'i 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %10'u, sanat eğitimi dersi almayan grubun %14'ü 'katılmıyorum' demiştir. Ayrıca kendilerini 'kararsız' olarak belirten bireyler de sanat eğitimi dersi alan grupta %10, sanat eğitimi dersi almayan grupta da %16 olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. tutum; estetik çevre ölçütlerinden, estetik çevrenin işlevsel olabilme özelliği ile ilgilidir. Estetik çevre bilinci de 'Estetik' biliminin öğretilmesiyle ilgili olarak oluştuğundan, bu durum, öğretim programı kapsamında sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin algılarının, sanat eğitimi almayan öğrencilerin algılarına göre daha belirgin olduğu şeklinde açıklanabilir.

2. Mimari açıdan iyi görünen bir iş merkezi, bulunduğu yerde kirliliğe yol açsa bile o mekan estetik olma özelliğini kaybetmez.

Tablo-3

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	2	4	5	10
Katılıyorum	4	8	6	12
Kararsızım	1	2	6	12
Katılmıyorum	18	36	17	34
Kesinlikle katılmıyorum	25	50	16	32

Şekil-2

Tablo 2' de görüldüğü gibi; 2. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %12'si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %22'si 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %86' sı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %66'sı 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %2, sanat eğitimi dersi almayan grupta %12' dir.

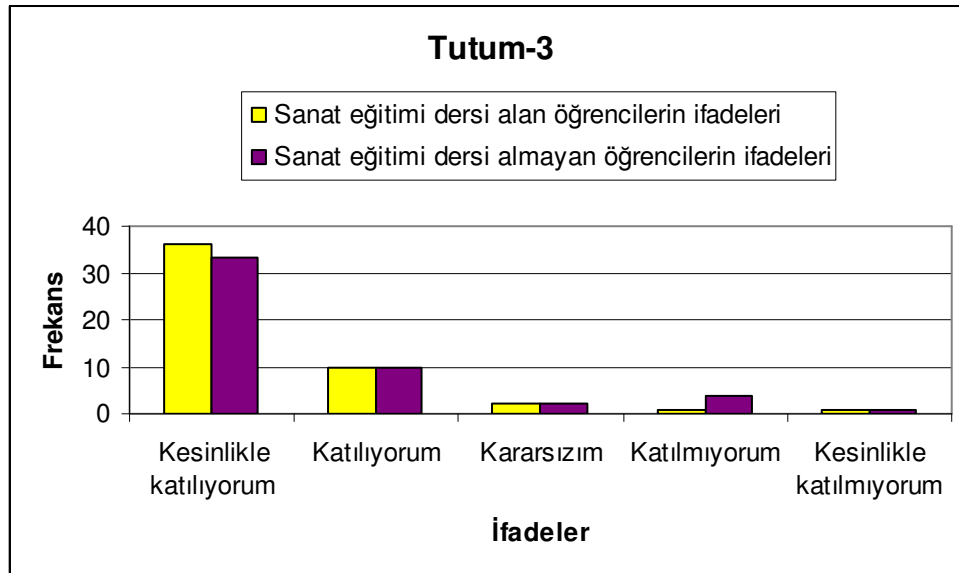
2. tutum; estetik çevre ölçütlerinden, estetik çevre olabilmenin ilk ve en önemli koşulu olan 'ekolojik bozulmanın ve doğal tahriplerin önüne geçilmesi' özelliği ile ilgilidir. Sanat eğitimi dersi alan bir grup, estetik bir bakış açısına sahip

gelişim izlemekle, doğal tahriplerin estetik çevre yaşantısına uygun düşmeyeceğinin bilicindedirler denebilir ve bu durumda; sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre yaşantısına dair algısının sanat eğitimi almayan gruba dair algısına göre daha doğru bir biçimde geliştiği düşünülebilir.

3. Temiz ve taze kokan bir havanın bulunduğu çevre estetik yaşantı sağlar.

Tablo-4

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	36	72	33	66
Katılıyorum	10	20	10	20
Kararsızım	2	4	2	4
Katılmıyorum	1	2	4	8
Kesinlikle katılmıyorum	1	2	1	2

Şekil-3

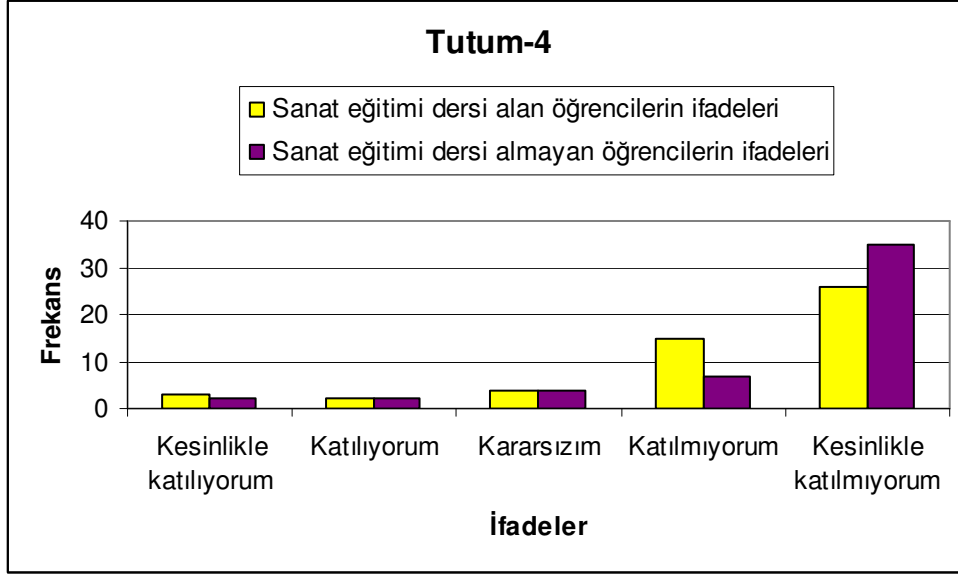
Tablo 3' te görüldüğü gibi; 3. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %92'si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %86'sı 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %4'ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %10'u 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %4, sanat eğitimi dersi almayan grupta %4 olarak gözlemlenmiştir.

3. tutum; estetik çevre ölçütlerinden, 'estetik çevre olarak nitelendirilebilecek alanlar, yaşama ters düşmeyecek, sağlıklı yaşamaya elverişli alanlardır' ile ilgilidir. Bu tutumda, her iki grubun tutumlara verdikleri cevap yüzdeleri birbirine oldukça yakındır. Bu durumla ilgili olarak, yüzdelerle yansıyan bu ifadelerle ilgili olarak; sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru şekillendiği yorumu yapılabilir.

4. Fabrikalardan ya da binalardan yükselen dumanlarla kaplı bir gökyüzü, oluşturduğu bulutların güzelliğiyle, çevre estetiği açısından olumlu bir durum yaratabilir.

Tablo-5

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	3	6	2	4
Katılıyorum	2	4	2	4
Kararsızım	4	8	4	8
Katılmıyorum	15	30	7	14
Kesinlikle katılmıyorum	26	52	35	70

Şekil-4

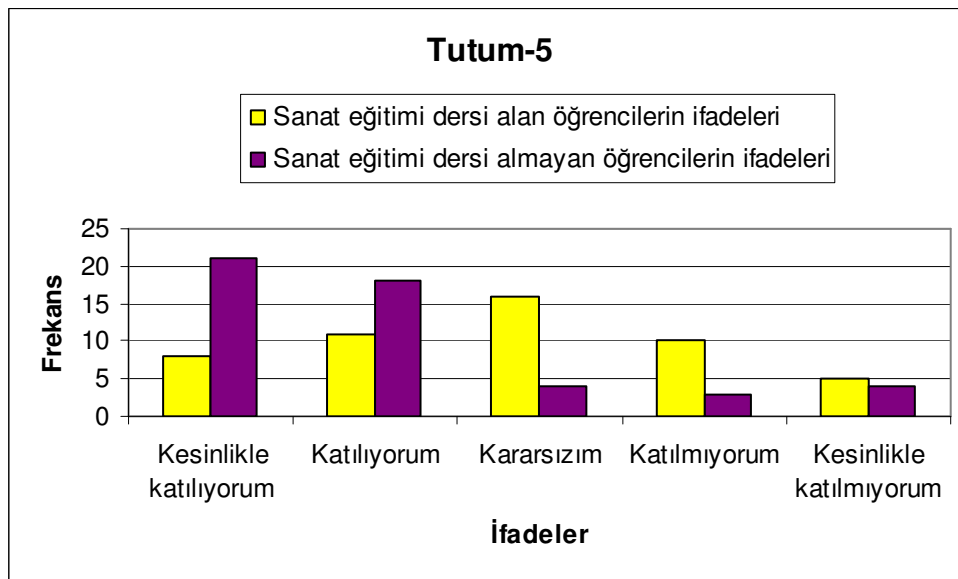
Tablo 4' te görüldüğü gibi; 4. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %10'u, sanat eğitimi dersi almayan grubun %8'i 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %82'si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %84'ü 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %8, sanat eğitimi dersi almayan grupta %8 olarak gözlemlenmiştir.

4. tutum; estetik çevre ölçütlerinden, 'estetik çevre olarak nitelendirilebilecek alanlar, yaşama ters düşmeyecek, sağlıklı yaşamaya elverişli alanlardır' ile ilgilidir. Bu tutumda yine, her iki grubun tutumlara verdikleri cevap yüzdeleri birbirine oldukça yakın olmakla birlikte, yüzdelere yansıyan bu ifadelerin sanat eğitimi dersi almakla ilgili olduğu söylenilebilir.

5. Gelişen teknolojiyle birlikte çevre, daha estetik nitelikler taşıyacaktır.

Tablo-6

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	8	16	21	42
Katılıyorum	11	22	18	36
Kararsızım	16	32	4	8
Katılmıyorum	10	20	3	6
Kesinlikle katılmıyorum	5	10	4	8

Şekil-5

Tablo 5' te görüldüğü gibi; 5. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %38'i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %78'i 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %30'u, sanat eğitimi dersi almayan grubun %14'ü 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat

eğitimi dersi alan grupta %32 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %8 olarak gözlemlenmiştir.

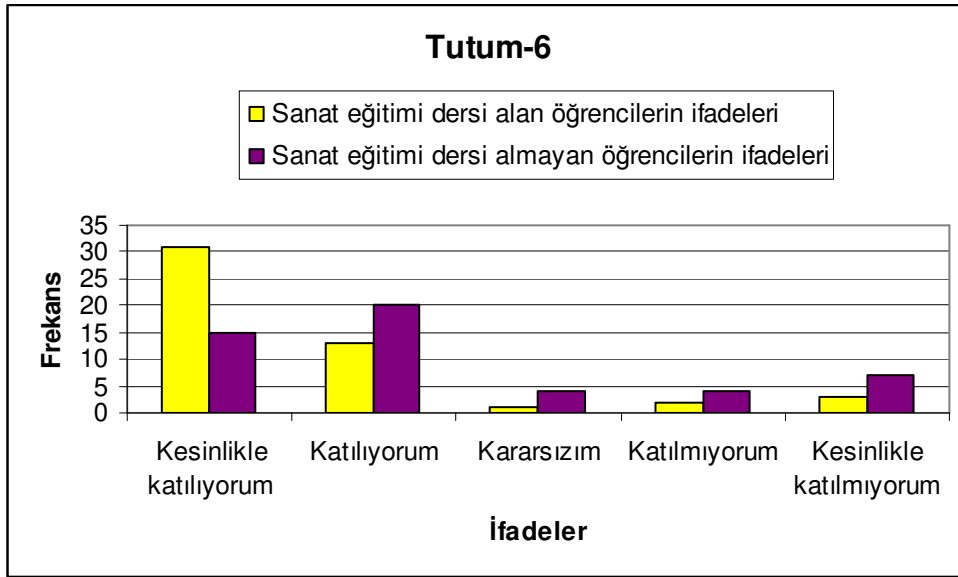
5. tutumda belirtildiği gibi; bir çevrenin estetik olabilmesinin teknolojinin gelişmesiyle doğrudan ilgisi yoktur. Hatta teknolojik gelişmeler beraberinde enerji ihtiyacını gerektirdiğinden daha fazla elektriğe ve suya ihtiyaç duyulacak ve bu da ekolojik düzenlerin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olabilecektir. Dolayısıyla estetik çevre olabilmenin ilk ve en önemli koşulu olan ‘ekolojik bozulma olduğunda estetik çevre yaşantısı oluşturulamaz’ ilkesiyle ters düşecektir.

Bu tutumda; sanat eğitimi dersi alan grup bu ifadeye % 30’luk bir oranla katılmadığını, % 38’ lik bir oranda da katıldığını ifade ederken, sanat eğitimi dersi almayan grup ifadeye % 14 ‘lük bir oranda katılmadığını, % 78’lik bir ifadeyle de katıldığını belirtmiştir. Buna göre, sanat eğitimi dersi alan grubun çevre estetiği algısının, dersi almayan grubun algısına oranla daha doğru bir şekilde geliştiği söylenebilir.

6. Yürürken ayağımızın kaldırım taşına takılmadığı veya çukura düşmediğimiz yollar, estetik çevre yaşantısı sağlar.

Tablo-7

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	31	62	15	30
Katılıyorum	13	26	20	40
Kararsızım	1	2	4	8
Katılmıyorum	2	4	4	8
Kesinlikle katılmıyorum	3	6	7	14

Şekil-6

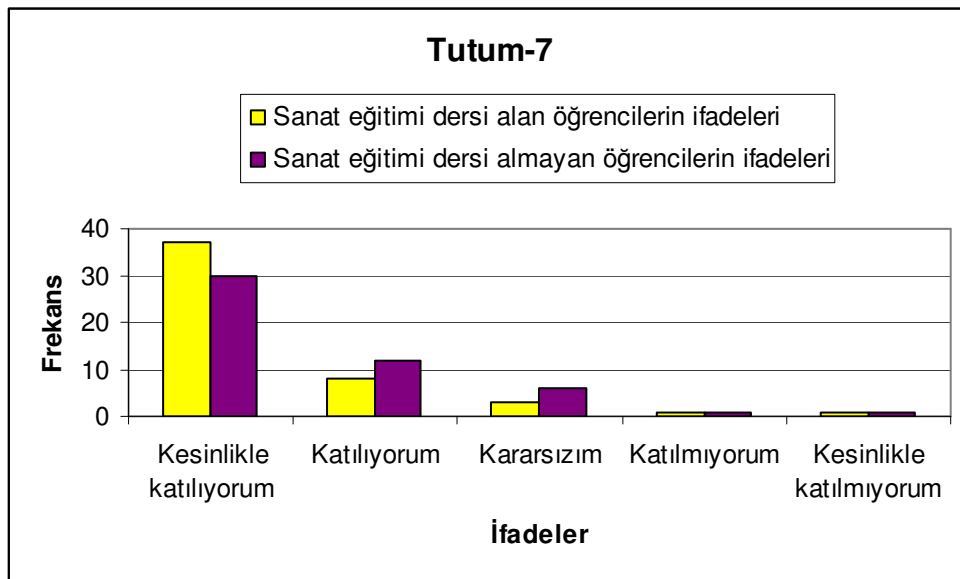
Tablo 6’da görüldüğü gibi, 6. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %88’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %70’i ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %10’u, sanat eğitimi dersi almayan grubun %22’si ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %2 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %8 olarak gözlemlenmiştir.

6. tutum, estetik çevre’nin işlevsellik özelliği ile ilgilidir. Buna göre; insanların rahat yürümesini, hareket etmesini, görmesini ve trafik ile güvenli bir ilişki içinde olmasını sağlayan uygulamalar sonucunda estetik yaşantı sağlanır. Bu tutuma da her iki grup en büyük yüzdelerle katıldıklarını belirtir ifadeler kullanmışlardır. Katılmadıklarını belirtir ifade de; sanat eğitimi alan grupta % 10 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %22’ lik bir oranda oluşmuştur. Sanat eğitimi dersi alan grubun çevre estetiği algısının, dersi almayan grubun algısına göre daha doğru bir şekilde geliştiği söylenilebilir.

7. Estetik nitelikler taşıyan mekanlar, rahat ve huzurlu yaşam sürdürülebilir alanlardır.

Tablo-8

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	37	74	30	60
Katılıyorum	8	16	12	24
Kararsızım	3	6	6	12
Katılmıyorum	1	2	1	2
Kesinlikle katılmıyorum	1	2	1	2

Şekil-7

Tablo 7’de görüldüğü gibi, 7. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %90’ı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %84’ü ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %4’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %4’ü ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat

eğitimi dersi alan grupta %6 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %12 olarak gözlemlenmiştir.

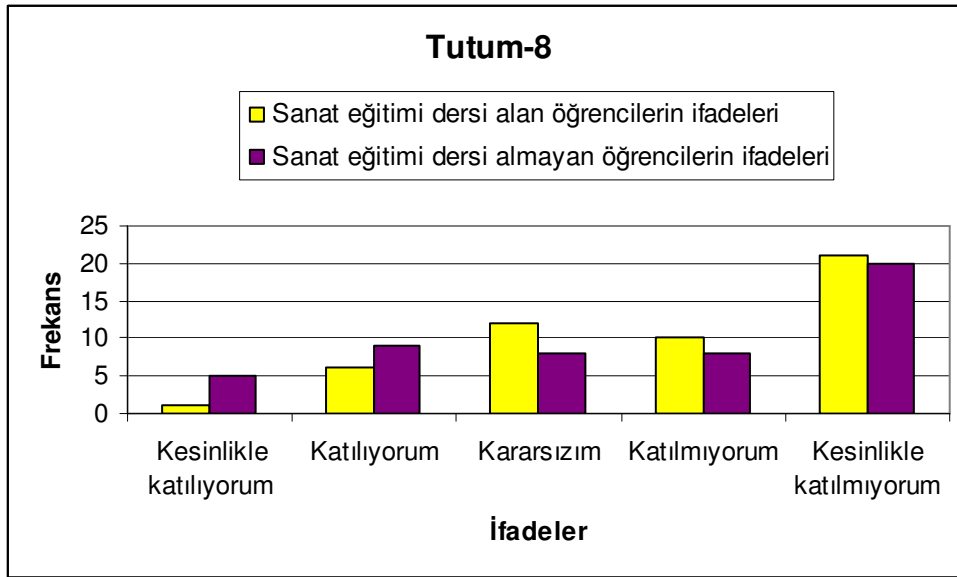
7. tutum; estetik çevre yaşantısı oluşabilecek alanların 'işlevsel' olması koşulu ile ilgilidir. Buna göre estetik çevre yaşantısı oluşabilecek alanlar, insanların karşıdan karşıya kolay geçebildikleri, trafik ile güvenli bir ilişki içinde bulunabildikleri, yollarını kolay bulabildikleri mekanlarda gerçekleşir. Bu durumda belediyeler, peyzaj mimarları gibi kişi ve kurumlar da işin içine girmektedir. Tüm meslek grupları ve kurumlar, estetik çevrenin oluşabilmesinde ya da oluşamamasında eşit derecede sorumludurlar.

Bu tutuma her iki grup da en büyük yüzdelerle katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılıyorum, katılmıyorum ve kararsızım olarak verilen ifade yüzdeleri birbirine yakındır. Sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru şekillendiği yorumu yapılabilir.

8. Ağaç kesmek yanlış bir davranış olmakla birlikte, çevre estetiğine katkıda bulunmak amacıyla, ahşap malzemenen sanatsal heykeller oluşturmak için ağaçlar kesilebilir.

Tablo-9

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	1	2	5	10
Katılıyorum	6	12	9	18
Kararsızım	12	24	8	16
Katılmıyorum	10	20	8	16
Kesinlikle katılmıyorum	21	42	20	40

Şekil-8

Tablo 8’de görüldüğü gibi, 8. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %14’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %28’i ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %62’si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %56’sı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %24 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %16 olarak ortaya çıkmıştır.

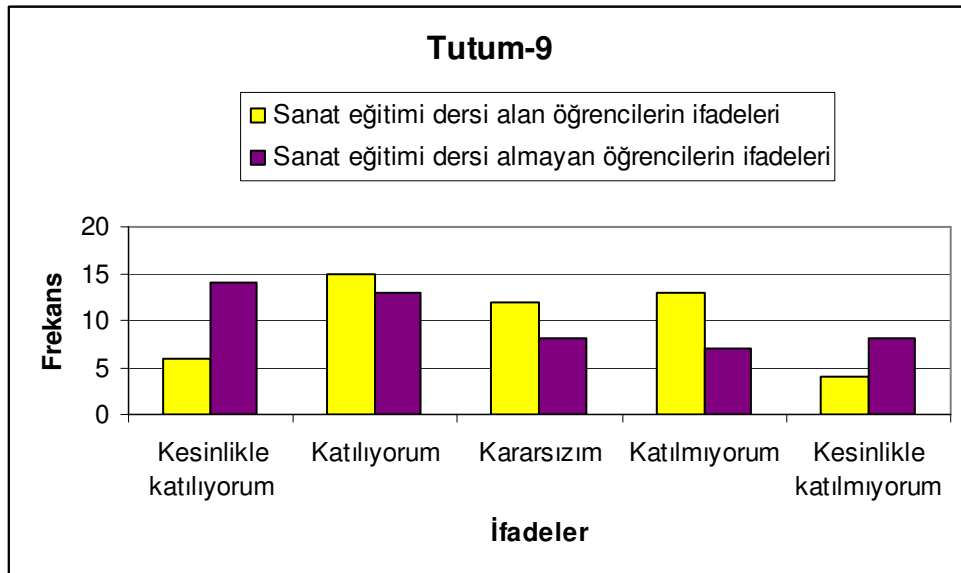
8. tutum; estetik çevre yaşantısı oluşabilmesinin ilk ve en önemli koşulu olan ‘ekolojik bozulmanın ve geriye dönülmez doğal tahriplerin önüne geçilmedikçe estetik çevre yaşantısı oluşturulamaz’ ölçütüyle ilgilidir. Bu 8. tutum, çevre estetiği bilinç düzeyini ölçebilecek çeldirici bir ifadedir. Estetik çevre oluşturulabilmesi için ahşap malzemedan sanatsal heykeller oluşturmak amacıyla ağaç kesilebileceği ifadesi ilk okuyuşta mantıklı gelmektedir ve sanat eğitimi dersi almayan grubun bu tutuma yönelik ifadelerinin en yüksek oranda ‘katılıyorum’ olması beklenir. Fakat beklenenin aksine sanat eğitimi dersi almayan grup, dersi alan grubun ifadesine yakın bir tavır sergilemiştir. Bu durum; her iki grubun da, ağaç kesmenin çok yanlış bir davranış olduğunun bilmesi ve bu durumda sanatın ve estetik çevre çabasının ikinci planda kalması gibi bir algılama ya da araştırmaya dahil olan öğrencilerin

sosyo-kültürel düzeyleri gibi birçok etkenle açıklanabilir. Sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru şekillendiği yorumu yapılabilir.

9. Yağış azlığı nedeniyle kuruyan göller, golf sahaları gibi sosyal tesislere dönüştürüldüğünde bu çevre estetik özellik kazanmış olur.

Tablo-10

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	6	12	14	28
Katılıyorum	15	30	13	26
Kararsızım	12	24	8	16
Katılmıyorum	13	26	7	14
Kesinlikle katılmıyorum	4	8	8	16

Şekil-9

Tablo 9’da görüldüğü gibi, 9. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %42’si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %54’ü ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %34’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %30’u ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %24 iken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %16 olarak ortaya çıkmıştır.

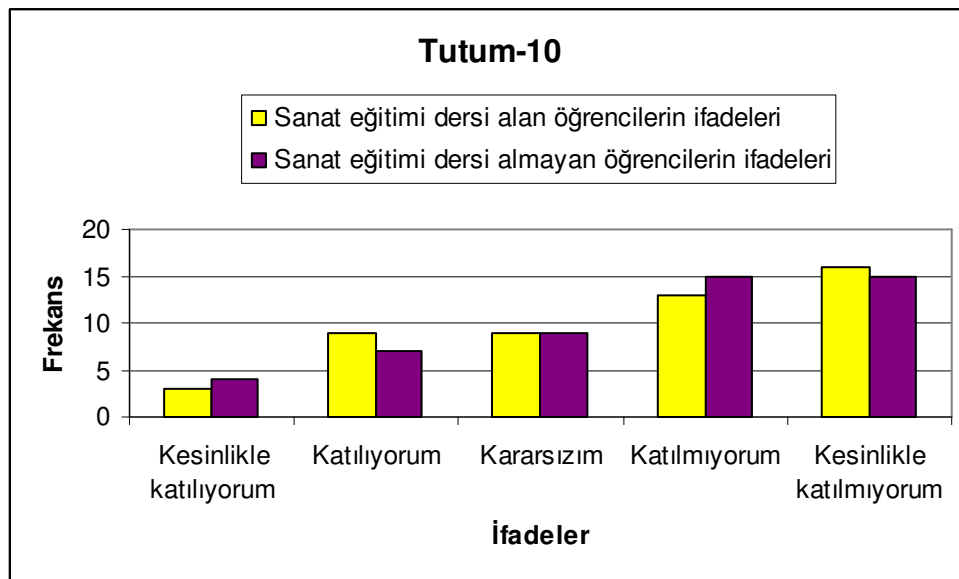
9. tutum; estetik çevre yaşantısı oluşabilmesinin ilk ve en önemli koşulu olan ‘ekolojik bozulmanın ve geriye dönülmez doğal tahriplerin önüne geçilmedikçe estetik çevre yaşantısı oluşturulamaz’ ölçütüyle ilgilidir. Bu 9. tutum, çevre estetiği bilinç düzeyini ölçebilecek çeldirici bir ifadedir. Bir çevrenin estetik olarak nitelendirilebilmesinin önkoşulu ekolojik açıdan sağlıklı olmasıdır.

Yağış azlığı nedeniyle kuruyan göller, golf sahası gibi sosyal tesislere dönüştürüldüğünde bu çevre sadece işlevsel bir amaca hizmet etmiş olur. O halde bu çevrenin estetik özelliğini tekrar kazanabilmesi artık çok zordur, çünkü kuraklık doğal tahriplerin en büyük sonuçlarından. Sanat eğitimi dersi alan grubun %42’si, almayan grubun %54’ ü katılıyorum ifadesini kullanırken, sanat eğitimi dersi alan grubun %34’ü, almayan grubun da %30’u katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. Bu durumda sanat eğitimi dersi alan grubun çevre estetiği algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru şekillendiği yargısına varılabilir.

10. İnsan eliyle tüketilen su kaynaklarının kuraklığa neden olması çevre bilinciyle ilgili olup, çevre estetiğiyle doğrudan ilgili değildir.

Tablo-11

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	3	6	4	8
Katılıyorum	9	18	7	14
Kararsızım	9	18	9	18
Katılmıyorum	13	26	15	30
Kesinlikle katılmıyorum	16	32	15	30

Şekil-10

Tablo 10’da görüldüğü gibi, 10. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %24’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %22’si ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %58’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %60’ı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de,

sanat eğitimi dersi alan grupta %18, sanat eğitimi dersi almayan grupta %18 olarak ortaya çıkmıştır.

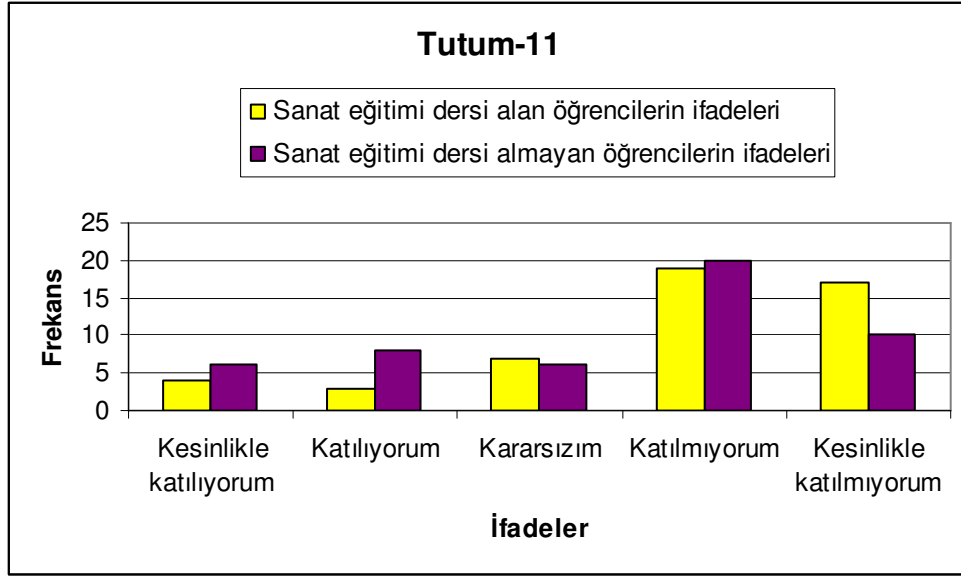
10. tutum; estetik çevre yaşantısı oluşabilmesinin ilk ve en önemli koşulu olan ‘ekolojik bozulmanın ve geriye dönülmez doğal tahriplerin önüne geçilmedikçe estetik çevre yaşantısı oluşturulamaz’ ölçütüyle ilgilidir. Bu 10. tutum da, çevre estetiği bilinç düzeyini ölçebilecek çeldirici bir ifadedir. Bir çevrenin estetik olarak nitelendirilebilmesinin önkoşulu ekolojik açıdan sağlıklı olmasıdır. Bu durumda su kaynaklarının tüketilmesi ve kuraklık hem çevre, hem de çevre estetiği bilinci ile doğrudan ilgilidir.

Sanat eğitimi dersi alan grup gibi, sanat eğitimi dersi almayan grup da büyük bir çoğunlukla katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

11. Doğanın güzelliklerini keşfetmek, doğanın farkına varmak, estetik çevre anlayışıyla doğrudan ilgili değildir.

Tablo-12

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	4	8	6	12
Katılıyorum	3	6	8	16
Kararsızım	7	14	6	12
Katılmıyorum	19	38	20	40
Kesinlikle katılmıyorum	17	34	10	20

Şekil-11

Tablo 11’de görüldüğü gibi, 11. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %14’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %28’i ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %72’si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %60’ı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %14, sanat eğitimi dersi almayan grupta %12’lik bir çoğunluğu oluşturmuşlardır.

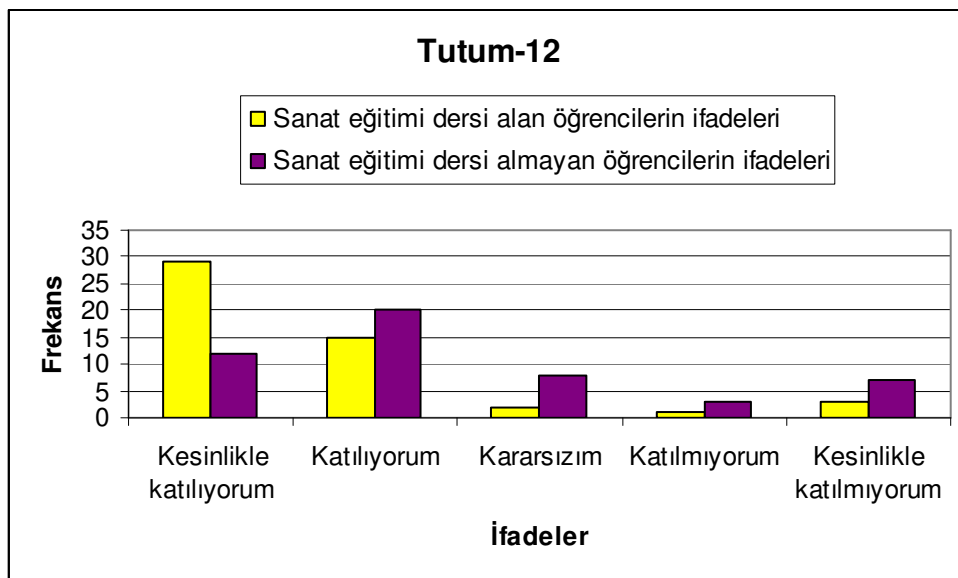
11.tutum; estetik çevre’nin, doğanın ve doğal güzelliklerin farkında olmak ölçütüyle ilgilidir. Zaten estetik çevre olabilmenin temeli ekoloji- doğa kaynaklıdır ve güzel doğayı izlemek, keşfetmek tamamıyla çevre estetiğinin kapsamındadır. Bu durumda sanat eğitimi dersi alan grup %14’le, sanat eğitimi dersi alamayan grup da %28’le ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Böylece her iki grubun da doğa güzelliği keşfetmenin ve doğanın farkında olmanın estetik çevre algısıyla doğrudan ilgisi olduğu fikrinde oldukları söylenebilir.

Sanat eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin çevre estetiği kavramını doğayla birebir ilgili olarak gördükleri sonucuna varılabilir. Sanat eğitimi dersi alan grubun bu tutumla ilgili estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru biçimlendiği yorumu yapılabilir.

12. Estetik yaşantı, doğal olanakların iyi kullanılmasıyla sağlanır. Örneğin; Nevşehir ilinin Kapadokya bölgesinde Peribacalarının ev olarak kullanılması gibi.

Tablo-13

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	29	58	12	24
Katılıyorum	15	30	20	40
Kararsızım	2	4	8	16
Katılmıyorum	1	2	3	6
Kesinlikle katılmıyorum	3	6	7	14

Şekil-12

Tablo 12’de görüldüğü gibi, 12. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %88’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %64’ü ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %8’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %20’si ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de,

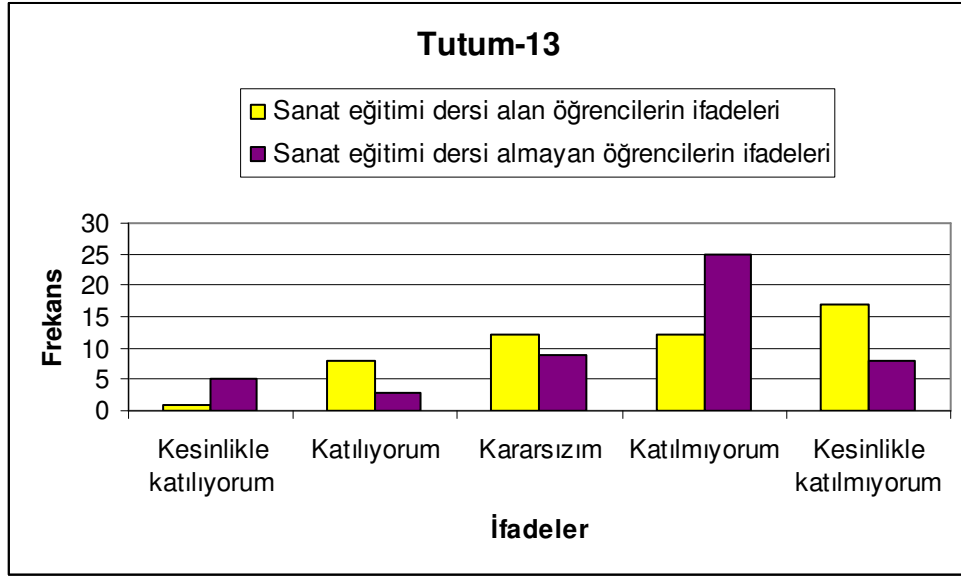
sanat eğitimi dersi alan grupta %4, sanat eğitimi dersi almayan grupta %16'lık bir oranı oluşturmuşlardır.

12. tutum; 'estetik çevrede yaşantı, doğal güzellikler ve coğrafi olanakların iyi kullanılması' ölçütüyle ilgilidir. Örneğin Nevşehir ilinin Kapadokya yöresinde, Peribacalarının içinde günümüzde de devam eden bir yaşantı hakimdir. Doğal yapıların içine bir yerleşim düzeninin kurulması hem o doğal güzelliği-çevreyi sonsuza dek koruyacak hem de estetik kılacaktır. Ve böyle bir durumun estetik çevre yaşantısıyla ilgili olduğu her iki grup tarafından da kabul edilmiştir. Bu durum 11. tutumda karşımıza çıkan sonuçlarla örtüşmektedir çünkü 11. tutumda hem sanat eğitimi dersi alan, hem de almayan öğrenciler estetik çevre yaşantısının doğal güzelliklerle doğrudan ilgili olduğunu belirten ifadeler kullanmışlardır. Bu durumda aynı amaca hizmet eden tutumlara birbirine yakın ifadelerde buldukları ve bu şekilde aynı amaçla ilgili, bilinçli bir tavır içerisinde oldukları söylenebilir. Sanat eğitimi dersi alan grubun bu tutumla ilgili estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru biçimlendiği yorumu yapılabilir.

13. Yeryüzünün ve canlıların yaşamını sürdürebileceği sağlıklı bir yeryüzü, canlıların sağlığı için gerekli olmakla birlikte, bu durum çevre estetiği tanımının kapsamı dışındadır.

Tablo-14

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	1	2	5	10
Katılıyorum	8	16	3	6
Kararsızım	12	24	9	18
Katılmıyorum	12	24	25	50
Kesinlikle katılmıyorum	17	34	8	16

Şekil-13

Tablo 13’de görüldüğü gibi, 13. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %18’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %16’sı ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %58’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %66’sı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %24, sanat eğitimi dersi almayan grupta %18’lik bir oranı oluşturmuştur.

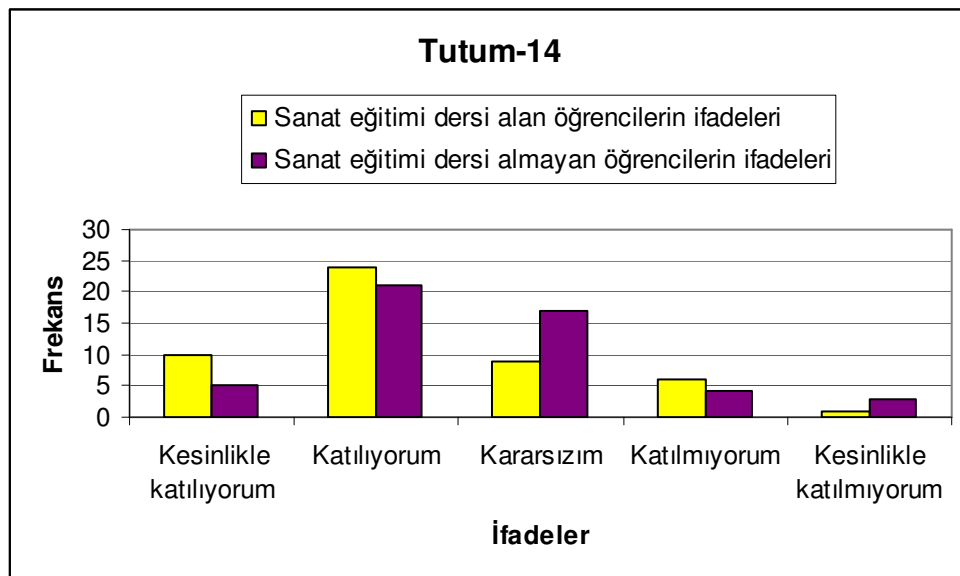
13. tutum; estetik çevre yaşantısı oluşabilmesinin ilk ve en önemli koşulu olan ‘ekolojik bozulmanın ve geriye dönülmez doğal tahriplerin önüne geçilmedikçe estetik çevre yaşantısı oluşturulamaz’ ölçütüyle ilgilidir. Bir çevrenin estetik olarak nitelendirilebilmesinin önkoşulu ekolojik açıdan sağlıklı olmasıdır. Kaldı ki; eğer canlıların yaşayabileceği sağlıklı bir yeryüzü olmazsa, bu yeryüzünün çok güzel heykellerle ya da anıtsal mimari yapıtlarla donanmış olmasının hiçbir önemi yoktur. Estetik çevre ancak üzerinde insanların yaşayabileceği bir ortamda varlığını hissettirebilir. Çünkü çevrenin ‘Estetik’ olması, insan tarafından algılanabilir özelliğidir.

Bu tutuma, sanat eğitimi dersi alan öğrenciler %58 ile, sanat eğitimi dersi almayan öğrenciler %66 ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. Her iki grubun da ifadelerine katıldıkları oranlar birbirine çok yakındır. Bu durumda sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin çevre estetiği algısının, sanat eğitimi dersi almayan öğrencilere oranla daha doğru şekillendiği gibi bir ifade kullanılabilir.

14. Estetik bir çevrede; inşa edilen mimari yapılarla yerleşim mekanı, coğrafi özellikler açısından örtüşür.

Tablo-15

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	10	20	5	10
Katılıyorum	24	48	21	42
Kararsızım	9	18	17	34
Katılmıyorum	6	12	4	8
Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	6

Şekil-14

Tablo 14’de görüldüğü gibi, 14. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %68’i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %52’si ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %14’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %14’ü ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %18, sanat eğitimi dersi almayan grupta %34’lük bir oranı oluşturmuştur.

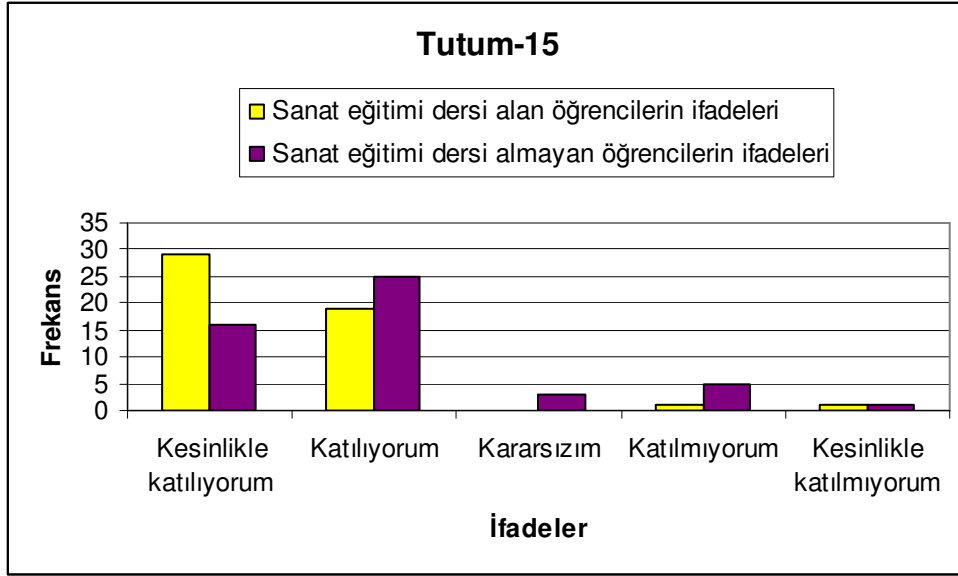
14. tutum; estetik çevre oluşabilmesinin koşullarından olan ‘bir yerleşim mekanı, kurulduğu bölgenin coğrafi özellikleriyle örtüşür’ ölçütüyle ilgilidir. Bu durumda örneğin, evlerin-binaların dış cephe boyası yapılacakken, yerleşim biriminin coğrafi yapısına hangi renk hakimse boyama da o renkle veya renklerle uyumlu yapılmalıdır. Sanat eğitimi dersi alan grup %68 ile, dersi almayan grup da %52 ile katılıyorum ifadesini kullanmışlardır.

Her iki grup da en büyük yüzdelerle katılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Bu durumda iki grubun yüzdeleri birbirine yakın olsa da , sanat eğitimi dersi alan grubun bu tutumla ilgili estetik çevre algısının, dersi almayan gruba göre daha doğru biçimlendiği yorumu yapılabilir.

15. Estetik çevrede tarihi yapılar (evler, medreseler, müzeler vb.) heykel ve kabartmalar gibi sanat eseri niteliği taşıyan biçimlendirmeler bulunur.

Tablo-16

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	29	58	16	32
Katılıyorum	19	38	25	50
Kararsızım	-	-	3	6
Katılmıyorum	1	2	5	10
Kesinlikle katılmıyorum	1	2	1	2

Şekil- 15

Tablo 15’de görüldüğü gibi, 15. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %96’sı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %82’si ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %4’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %12’si ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta bulunmazken, sanat eğitimi dersi almayan grupta %6’lık bir oranı oluşturmuştur.

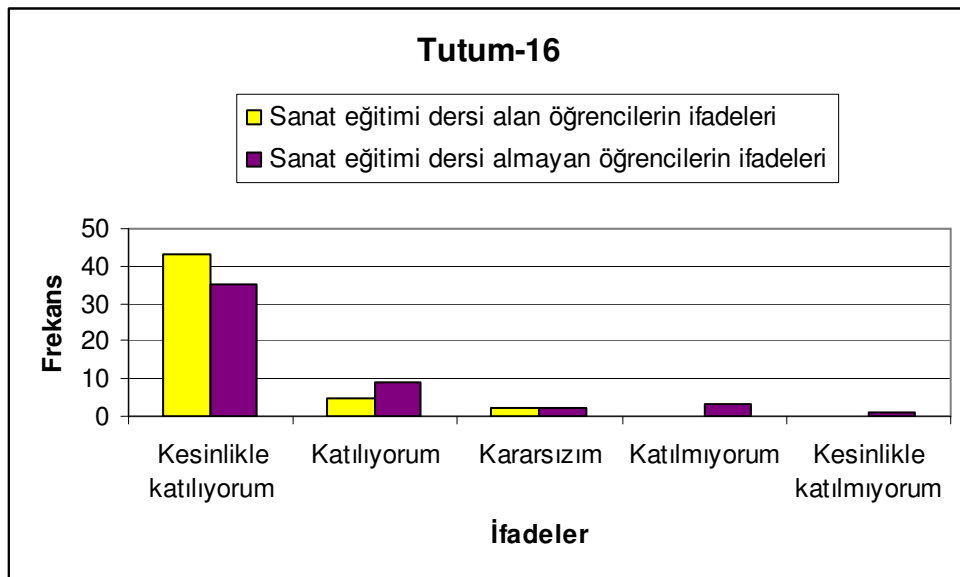
15. tutum; estetik çevre oluşabilmesinin koşullarından olan ‘estetik çevre için, üzerinde yaşanılan kültürün tarihi ile ilgili bazı nitelikler sergilenebilir; bunlar heykeller, mimari ögeler, ya da şehir içinde anonim ve tarihten gelme biçimler olabilir’ ölçütüyle ilgilidir. Yani kültür ürünleriyle desteklenmiş çevre estetik yaşantı için elverişlidir.

Bu tutuma; sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin % 96’sı, dersi alamayan öğrencilerin %82’si katılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Bu durum sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre algısının, dersi almayan grubun algısına göre daha doğru bir şekilde gelişmesiyle açıklanabilir.

16. Estetik çevrede işlevsel bir anlayış hakim olmalıdır; insanlar karşından karşıya geçerken güvende olmalı, düzgün hazırlanan kroki ve tabelalar sayesinde aranan yollar kolay bulunmalıdır.

Tablo-17

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	43	86	35	70
Katılıyorum	5	10	9	18
Kararsızım	2	4	2	4
Katılmıyorum	-	-	3	6
Kesinlikle katılmıyorum	-	-	1	2

Şekil-16

Tablo 16'da görüldüğü gibi, 16. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %96'sı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %88'i 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grupta 'katılmıyorum' ifadesi kullanan öğrenci

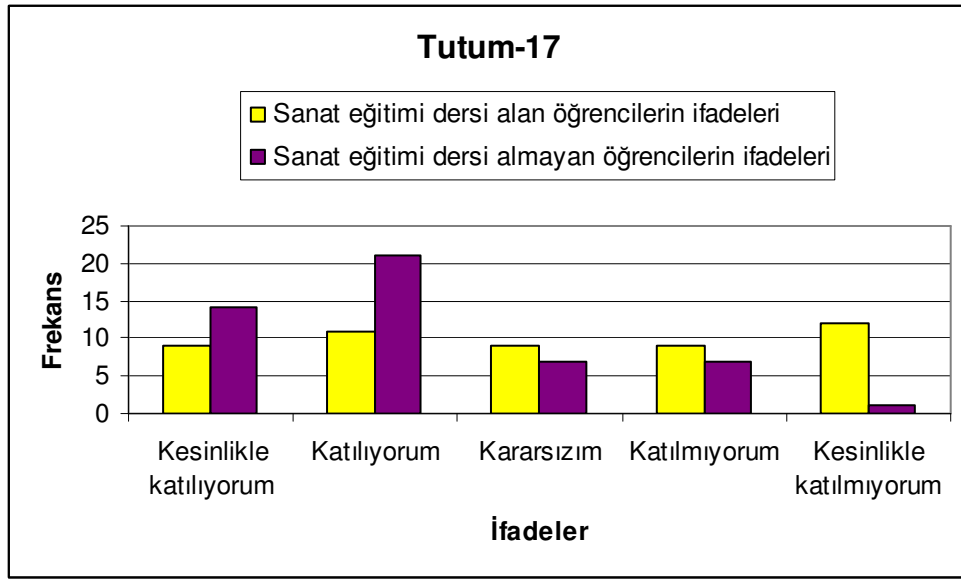
bulunmazken, sanat eğitimi dersi almayan grubun %8'i 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %4, sanat eğitimi dersi almayan grupta %4'lük bir oranı oluşturmuştur.

16.tutum; estetik çevre'nin, işlevsel olması ölçütüyle ilgilidir. Buna göre; insanların rahat yürümesini, hareket etmesini, görmesini ve trafik ile güvenli bir ilişki içinde olmasını sağlayan uygulamalar sonucunda estetik yaşantı sağlanır. Bu tutuma, sanat eğitimi dersi alan grubun %96 gibi büyük bir çoğunluğu, sanat eğitimi dersi almayan grubunda %88'lik bir kısmı katılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Bu tutumda iki grubun yüzdeleri birbirine yakın olsa da , sanat eğitimi dersi alan grubun bu tutumla ilgili estetik çevre algısının daha doğru biçimlendiği yorumu yapılabilir.

17. Bir kavşakta parlak ve hareketli ışıkların, çok renkli panoların kullanılması, o kavşağı estetik ve işlevsel kılar.

Tablo-18

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	9	18	14	28
Katılıyorum	11	22	21	42
Kararsızım	9	18	7	14
Katılmıyorum	9	18	7	14
Kesinlikle katılmıyorum	12	24	1	2

Şekil-17

Tablo 17’de görüldüğü gibi, 17. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %40’ı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %70’i ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %42’si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %16’sı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %18, sanat eğitimi dersi almayan grupta %14’lük bir oranı oluşturmuştur.

17. tutumda ifade edildiği gibi, bir kavşakta parlak ve hareketli ışıkların, çok renkli panoların kullanılması, o kavşağı estetik ve işlevsel kılmaz. Estetik çevre yaşantılarının hiçbirisiyle ilgisi olmayan bir ifadedir bu. Bir caddede veya kavşakta çok renkli panoların, parlak ve hareketli ışıkların kullanılması bir lunapark izlenimi oluşturur ve insanlar bu yerlerde trafik ile ilişki içinde buldukları için ciddi dikkat dağınıklıklarına ve kazalara neden olabilir.

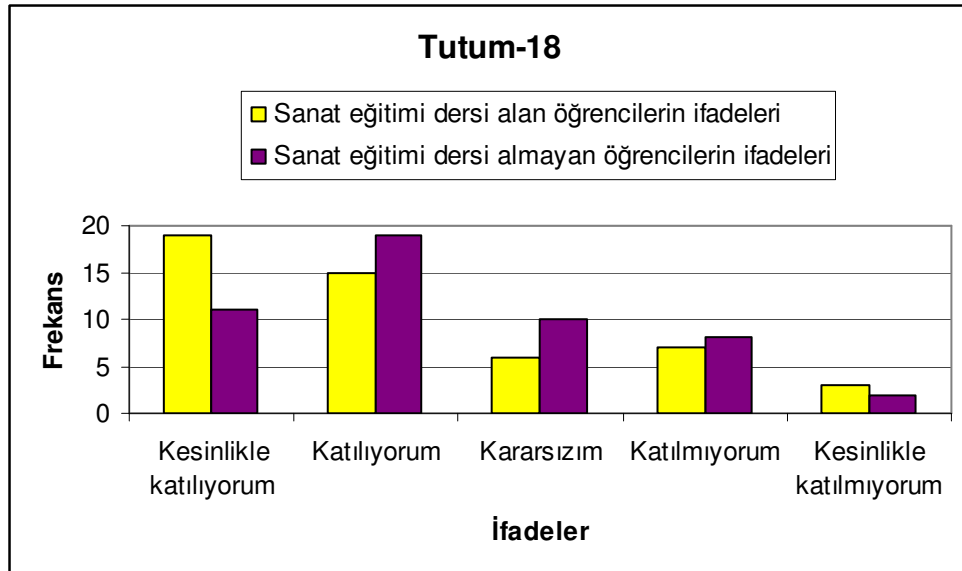
Bu tutuma sanat eğitimi dersi alan grup %42’lik bir oranda katılmadığını belirtirken, sanat eğitimi dersi alan grup sadece % 16’lık bir oranda katılmadığını belirtmiştir. Bu durumda sanat eğitimi dersi alan grubun estetik çevre algısının, sanat

eğitimi dersi almayan gruba göre daha doğru bir Şekilde geliştiği sonucuna ulaŐılabilir.

18. İnsanların hayatını kolaylaştıran ve işlevsel olan her yapı, estetik evre yaşantısı oluşturur.

Tablo-19

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	19	38	11	22
Katılıyorum	15	30	19	38
Kararsızım	6	12	10	20
Katılmıyorum	7	14	8	16
Kesinlikle katılmıyorum	3	6	2	4

Şekil- 18

Tablo 18'de görüldüğü gibi, 18. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %68'i, sanat eğitimi dersi almayan grubun %60'ı 'katılıyorum' demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %20'si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %20'si 'katılmıyorum' demiştir. Kendilerini 'kararsız' olarak nitelendiren kişiler de, sanat eğitimi dersi alan grupta %12, sanat eğitimi dersi almayan grupta %20'lik bir oranı oluşturmuştur.

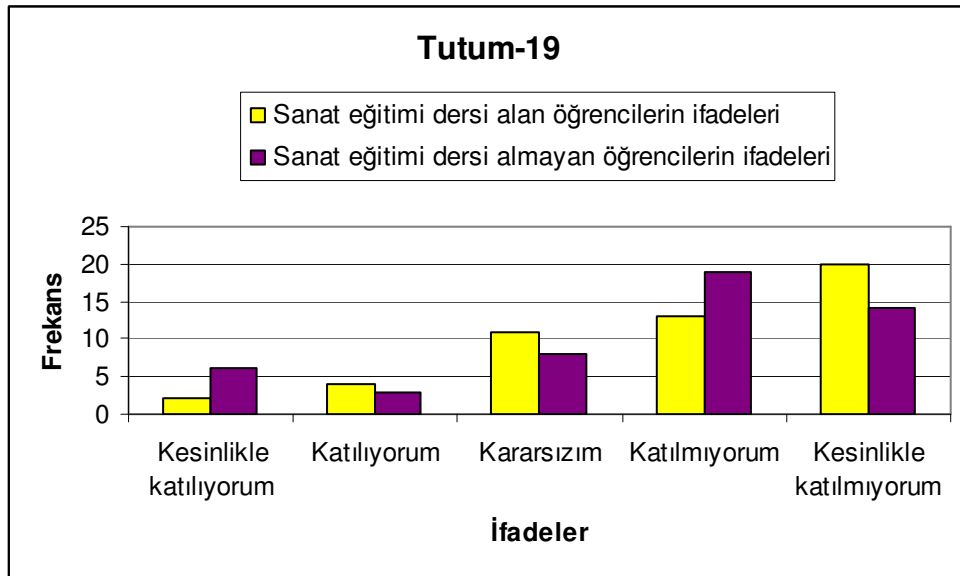
Tutum 18'de; estetik çevre ölçütlerinden 'işlevsel olmak' ile ilgili çeldirici bir ifade kullanılmıştır. Kesinlikle estetik çevre olabilmenin en önemli koşullarından birisi; o çevredeki yapı, yapılar yada herhangi bir mimari elemanın işlevsel olmasıyla yakından ilgilidir ama işlevsellik tek başına estetik bir çevre yaşantısı oluşabilmesi için yeterli değildir. Bunun için, mimari elemanların kullanım amacına uygun bir şekilde mozaik, heykel ve kabartmalar gibi birtakım biçimlendirmeleri de bünyesinde barındırmasıyla ilgilidir. Bu durumda sanat eğitimi dersi alan öğrenciler de, dersi almayan öğrenciler de estetik çevre bilincine uygun olmayan bir tutum içinde ifadeler kullanmışlardır.

18. tutumda, sanat eğitimi dersi alan ve almayan grup aynı ifadeleri birbirine yakın oranlarda kullanmışlardır. Bu, her iki grup öğrencinin de, estetik çevre yaşantısının sadece işlevsellikle ilgili olduğu fikrine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır denebilir.

19. Meydandaki saat kulesi zaman bildirmesi özelliğiyle önemlidir, bu yüzden onun sanatsal tasarım ilkeleri düşünülerek inşa edilmesi anlamsızdır.

Tablo-20

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	2	4	6	12
Katılıyorum	4	8	3	6
Kararsızım	11	22	8	16
Katılmıyorum	13	26	19	38
Kesinlikle katılmıyorum	20	40	14	28

Şekil- 19

Tablo 19’da görüldüğü gibi, 19. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %12’si, sanat eğitimi dersi almayan grubun %18’i ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %66’sı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %66’sı ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de,

sanat eğitimi dersi alan grupta %22, sanat eğitimi dersi almayan grupta %16'lık bir oranı oluşturmuştur.

Bu 19. tutum; estetik çevre ölçütlerinden olan 'işlevsel olabilme' ölçütüyle ilgilidir. Kesinlikle estetik çevre olabilmenin en önemli koşullarından birisi; o çevredeki yapı, yapılar yada herhangi bir mimari elemanın işlevsel olmasıyla yakından ilgilidir ama işlevsellik tek başına estetik bir çevre yaşantısı oluşabilmesi için yeterli değildir. Bu yüzden mimari bir eleman olan saat kulesinin zaman bildirmesi özelliği kadar, sanatsal tasarım elemanlarıyla oluşturulmuş olması da önemlidir.

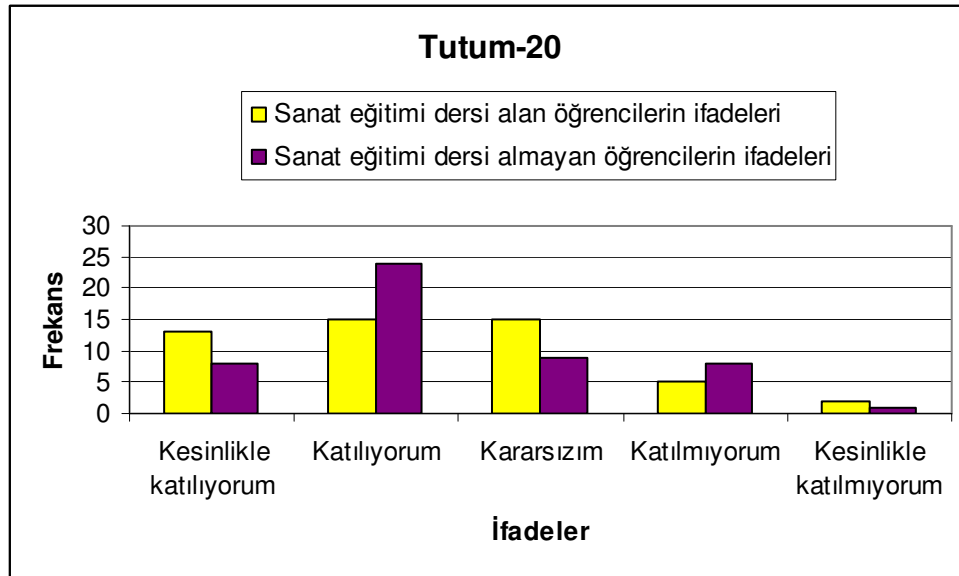
Estetik yapılar, insan eliyle işlenen çevreyi monotonluktan kurtarır, insanların zorunlu karşılaşma mekanlarında bulunmaları ve saat kulesi gibi yapıları görmeleri kaçınılmaz olduğundan, bireylerde bilinçli ya da bilinçsiz bir estetik çevre tavrın oluşmasına yardımcı olur. Hem sanat eğitimi dersi alan, hem de almayan grup %66 ile katılmıyorum ifadesini kullanarak estetik çevre olabilme için işlevselliğin tek başına yeterli olamayacağını bilen bir tavır sergilemektedirler denebilir.

Ortaya çıkan sonuç; 18. tutum analizinin sonuçlarıyla çelişmektedir. Çünkü 18. tutumda sanat eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan sonuç; estetik çevrenin o yere ait yapılarda sadece işlevsellik ilkesinin egemen olmasıyla yeterli olabileceği düşüncesidir. Fakat 19. tutumda tam aksi bir sonuç ortaya çıkmaktadır, buna göre; estetik çevre yaşantısının oluşabilmesi için o çevredeki yapıların işlevsel olması yeterli değildir fikrine uygun ifadeler karşımıza çıkar. Bu durum; öğrencilerin bu iki tutumla ilgili olarak, bilinçsiz bir ifadelendirmeye sahip oldukları düşüncesiyle açıklanabilir.

20. Yaya üst geçitleri gibi sık kullanılan alanların estetik olması; bu geçitlerin işlevsel olması kadar sanatsal düzenleme öğeleriyle desteklenmiş olmasıyla da ilgilidir.

Tablo-21

	Sanat eğitimi dersi alanlar		Sanat eğitimi dersi almayanlar	
	N	%	N	%
Kesinlikle katılıyorum	13	26	8	16
Katılıyorum	15	30	24	48
Kararsızım	15	30	9	18
Katılmıyorum	5	10	8	16
Kesinlikle katılmıyorum	2	4	1	2

Şekil- 20

Tablo 20’de görüldüğü gibi, 20. tutuma; sanat eğitimi dersi alan grubun %56’sı, sanat eğitimi dersi almayan grubun %64’ü ‘katılıyorum’ demiştir. Aynı tutuma sanat eğitimi dersi alan grubun %14’ü, sanat eğitimi dersi almayan grubun %18’i ‘katılmıyorum’ demiştir. Kendilerini ‘kararsız’ olarak nitelendiren kişiler de,

sanat eğitimi dersi alan grupta %30, sanat eğitimi dersi almayan grupta %18'lik bir oranı oluşturmuştur.

Bu 20. tutum; estetik çevre ölçütlerinden olan 'işlevsel olabilme' ölçütüyle ilgilidir. Kesinlikle estetik çevre olabilmenin en önemli koşullarından birisi; o çevredeki yapı, yapılar yada herhangi bir mimari elemanın işlevsel olmasıyla yakından ilgilidir ama işlevsellik tek başına estetik bir çevre yaşantısı oluşabilmesi için yeterli değildir. Bu yüzden yaşanılan çevrede, yaya üst geçitleri ve köprü gibi mimari elemanların estetik yaşantı sağlayabilir olması, bu yapıların işlevsel olması kadar, sanatsal tasarım elemanlarıyla desteklenmesiyle de ilgilidir.

Bu tutumda da ortaya çıkan sonuç; 18. tutum analizinin sonuçlarıyla çelişmektedir. Çünkü 18. tutumda sanat eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan sonuç; estetik çevrenin o yere ait yapılarda sadece işlevsellik ilkesinin egemen olmasıyla yeterli olabileceği düşüncesidir. Fakat 20. tutumda da 19. tutumda olduğu gibi tam aksi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Buna göre; 'estetik çevre yaşantısının oluşabilmesi için o çevredeki yapıların işlevsel olması yeterli değildir' fikrine uygun ifadeler karşımıza çıkar. 20. tutumda, sanat eğitimi dersi alan ve almayan grup aynı ifadeleri birbirine yakın oranlarda kullanmışlardır ki bu durum; öğrencilerin bu iki tutumla ilgili olarak, bilinçsiz bir ifadelendirmeye sahip oldukları düşüncesiyle açıklanabilir.

BÖLÜM-V

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmamızda; Sanat eğitimi dersinin estetik çevre bilinci düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ortaöğretim 10. Sınıf Düzeyi Resim (Sanat Eğitimi) Dersi öğretim programı içerisinde 'Estetik' konusu yer almaktadır. Sanat eğitimi'nin amaçları arasında yer alan 'bireylerde çevre ve estetik çevre bilinci oluşturulması' amacı doğrultusunda, sanat eğitimi dersi alan öğrencilerde 'Estetik Çevre' bilincinin oluşabileceği düşüncesiyle, Likert Tutum Ölçeği; sanat eğitimi dersi alan ve almayan ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

1. Uygulanan bu tutum ölçeği sonucunda; ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin, dersi almayan öğrencilerden, çevre estetiği bilinci konusunda belirgin bir farklılıklar gözlemlenmiştir.

2. Estetik çevre bilgisi, büyük oranda çevre bilgisiyle de ilgili olduğundan, coğrafya, biyoloji gibi başka alanları da ilgilendirmektedir. Ve bu derslerde öğrenciler çevre bilgisine sahip olmanın yanı sıra, farkında olmadan, çevre estetiği bilgisine de sahip olabilmektedirler.

3. Araştırmamızda örnekleme temsil eden iki ortaöğretim kurumu öğrencilerinin sosyo ekonomik- kültürel farklılıklarının da araştırmamızı ciddi ölçüde etkileyebileceği göz ardı edilmemelidir. Şöyle ki; müfredat kapsamında sanat eğitimi dersi almayan Atatürk Lisesi öğrencileri genel itibariyle, müfredat kapsamında sanat eğitimi dersi alan Sürmeli Lisesi öğrencilerinden hem ekonomik açıdan, hem de aile bireylerinin eğitimi düzeyi açısından daha üst bir seviyede

oldukları düşünülmektedir. Bu durumda; Atatürk Lisesi öğrencilerinin sanat eğitimi dersi almasalar da, sanat eğitimi dersi alan Sürmeli Lisesi öğrencileriyle benzer bir bakış açısına sahip olmaları yukarıda açıkladığımız etkenlerle yakından ilgili olabilir.

4. Müfredat kapsamında verilen sanat eğitimi dersinin, dersi veren sanat eğitimcisi ile de yakından ilgili olduğu unutulmamalıdır. Bu durumda; tam anlamıyla müfredat programının belirlediği sınırlar çerçevesinde sanat eğitimi dersinin işlenmemesi de öğrencilerin ilgili konuyla ilgili gerekli bilgi ve bilinç düzeyine sahip olmasını engelleyecektir.

5. Bir başka ve belki de en önemli neden de; öğrencilerin ilköğretim süresince aldığı sanat eğitimlerinin niteliği ile ilgili oluşudur. Sanat eğitimi bilgisi yığılmalı ilerleyen bir bilim dalıdır, dolayısıyla temel sanat eğitimi bilgi ve becerilerinden yoksun kalmış bir bireyin, daha ileri bir düzeyde bilinç düzeyine ulaşması çok zor olabilmektedir.

6. Diğer bir neden de; öğrencilerin tutum belirleme ölçeğinde hazırlanan cümleleri dikkatli okumaktan ziyade, ifadeleri tesadüfi işaretlemeleriyle ilgili olabilir.

7. Elde edilen veriler doğrultusunda, sanat eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin çevre estetiği bilinç düzeyleri arasında belirgin bir farklılık olmasa da, sanat eğitimi dersi alan öğrencilerin çevre estetiği algılarının dersi almayanlara oranla daha doğru şekillendiği söylenilebilir.

5.2. Öneriler

Tüm veriler ve bulgular göz önüne alındığında ortaya çıkan sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulmuştur;

Uygulamaya Yönelik Öneriler:

1. Elde edilen veriler ışığında; Sanat eğitimi dersinin estetik çevre bilinci düzeyi üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmada sanat eğitimi dersiyle estetik çevre bilinci duyarlılığı arasındaki ilişkinin yeterince sağlanamadığı ortaya çıkmıştır. Sanat eğitimi dersinin amaçları içerisinde ‘bireylerde estetik duyarlılık geliştirilmesi’ hedefine uygun bir bilinç düzeyi oluşturabilecek eğitim- öğretim ortamı sağlanması ve bu doğrultuda bireylerde ‘estetik çevre duyarlılığı’nın geliştirilebilmesi hedeflenmelidir.

2. Ortaöğretim Resim dersi müfredat programındaki ‘Estetik’ konusunun öğretimi yeniden gözden geçirilebilir ve programa Estetik konusuyla bağlantılı olarak ‘Çevre Estetiği’ konusu kapsamlı şekilde eklenip, bu önemli konu hakkında bireylerin bilinç ve duyarlılıklarının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda gerekirse mimar, peyzaj mimarı, inşaat mühendisi gibi mesleklere sahip kişilerin, belediyelerin ve Çevre Bakanlığı’nın yanı sıra, çevreyle bağlantılı sivil toplum kuruluşları ve sanatçıların da katılabileceği çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir.

İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler:

1. Müfredat kapsamında sanat eğitimi (resim) dersi içerisinde verilen ‘Estetik’ konusunun öğrencilerde istenen bilinç düzeyini oluşturabilme yeterliliği başka bir araştırmanın konusu olabilir.

2. Araştırma ortaöğretim 10. sınıf öğrencileri (15-16 yaş) üzerinde yapılmıştır, ortaöğretimde tüm yaş gruplarını kapsayacak şekilde yinelenebilir.

3. Araştırma genel liseler içerisinde iki okul öğrencilerine uygulanmıştır. Başta Anadolu Güzel Sanatlar liseleri olmak üzere, Fen Liseleri, Anadolu Öğretmen ve Spor Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri ve her türdeki Anadolu Liseleri ve Meslek Liseleri öğrencilerine uygulanabilir.

4. Araştırma 2007- 2008 eğitim-öğretim yılında uygulanmıştır. İleriki yıllarda tekrar uygulanması farklı sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.

5. Araştırmada deneklerin cinsiyetlerinin araştırmaya etkisi olup olmadığı araştırılabilir.

6. Araştırmada örnekleme giren deneklerin sosyoekonomik ve kültürel durumlarının araştırmaya etkisi olduğu düşünöldüğünden, bu durumun çevre estetiği algısına etkisi ayrıca araştırılabilir.

KAYNAKÇA

AKIN, N. O. (2006). **İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Öğretimi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

AKSOY, M. T. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

AKTUĞ, C. A. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ANDERSON, L. W. (1988b). **Likert Scales** , New York: Educational Research, Methodology and Measurement. An International Handbook, Keeves, J. P. (Ed), 2

ATAN, A. (1996). **Yetenek Sanat Eğitiminin Temel Altyapısı Özelliğindedir**. Milli Eğitim. 131, (13-15).

ATASEVEN, O. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

BALCI, Y. B. (2005). **Estetik**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ÇAKIN, Ş. (1988). **Mimari Tasarım, İnsan, Toplum ve Çevre İlişkileri**. İstanbul: Şahap Çakın Yayınları.

ÇUBUK, M., Karabey, H., Seymen, Ü. (1978). **Çevre Olgusu ve Çevre Düzenleme**, Yapı Dergisi, 26.

DEĞİRMENCİOĞLU, C. (1997). **Eğitime Bilimsel Yaklaşım, Eğitim Bilime Giriş**, Gazi Kitabevi, Ankara.

DEMİRKALP, M. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- ERİNÇ, S. M. (1998). **Sanat Psikolojisi' ne Giriş**. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- ERZEN, J. (2006). Estetik Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü. **Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü**. San, İ. , Çakır İlhan, A. (Ed.). Ankara: Naturel Yayınları.
- ERZEN, J. (2006). **Çevre Estetiği**, Ankara:Odtü Yayınları.
- ETİKE, S. (1995). **Sanat Eğitimi Yazıları**. Ankara: İlke Yayınevi.
- GARDNER, H. Winner, E. (1982). **First Intimations of Artistry. In S. Strauss (ed.) "U" , shaped Behavioral Growth**. New York: Academic Press.
- GENÇ, A. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- GENÇAYDIN, Z. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- GERAY, C. (1992). **Çevre İçin Eğitim**, İnsan, Çevre ve Toplum (Ed. R. Keleş), Ankara: İmge Kitabevi.
- GERMEN, M. (1997). **Sanat ve Çevre**, Sanart- Sanat ve Çevre- Üçüncü Dönem Sempozyum ve Etkinliklerine Hazırlık Toplantıları- Metinler, Ankara, 82.
- GRANDE, J., K. (1994). **Balance: Art and Nature**, IPAM Pub.
- GÜRSOYTRAK, H. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- KAGAN, M. (1993). **Estetik ve Sanat Dersleri**. (Çev. Aziz Çalışlar). Ankara: İmge Kitabevi.
- KELEŞ, R., Hamamcı, C. (1993). **Çevrebilim**, İmge Kitabevi Yay.

KELEŞ, R. (2000). **Kent Düzeyinde Barış Kültürü ve Şiddet**, İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, 2. Kültür Kongresi, 16- 18 Ekim.

KELEŞ, R., Yılmaz, M. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

KESER, N.(2005). **Sanat Sözlüğü**. Ankara: Ütopya Yayıncılık.

KIRIŞOĞLU, O. T. (1991). **Sanatta Eğitim**. Ankara: Demircioğlu Matbaası

KIRIŞOĞLU, O. T., Stocrocki, M. (1997). **İlköğretim Sanat Öğretimi** Ankara: Demircioğlu Matbaası.

KIRIŞOĞLU, O. T. (2002). **Sanatta Eğitim**, Pegem A Yayıncılık, İstanbul.

KIRIŞOĞLU, O. (2005). **Sanatta Eğitim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık

KIŞLALIOĞLU, M., Berkes, F. (1985). **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**. Ankara: TÇSV Yayınları.

KONUK, G. (1992). **Kentsel Tasarım Teknikleri**, M.S.Ü. Yayınları, İstanbul. “Art in The Public Realm”, (1984), Göthe Enstitüt, Münich.

KUÇURADİ, İ. (1999). **Sanata Felsefeyle Bakmak**. Ankara: Ağaç Yayınevi.

LOWENFELD, V., Brittain, W. L. (1996). **Creative and Mental Growth**. ABD: Collie Macmillan Limited.

MATILSKY, B. C. (1994). “**The Survival of Culture and Nature**”, Art and Design No.36.

MEB 2. (1992). **İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB 1. (1998). **Resim – iş Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MİTTLER, G. A. (1986). Art in Focus, Texas Tech University, U.S.A.

OCAKÇI, M. (1993). **Şehir Kimliği ve Çevre İlişkileri**. İstanbul: İTÜ Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Yayınları

OZANKAYA, Ö. (1980). **Toplumbilim Terimleri Sözlüğü**. Ankara:TDK Yayınları.

ÖGEL, S. (1977). **Çevresel Sanat**. İstanbul: İ.T.Ü. Mühendislik- Mimarlık Fakültesi Yayınları

ÖZBUDUN, H. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ÖZSOY, V. (1996). **Resim – İş Eğitimi (Sanat Eğitimi): Amacı ve Yapılanması**. Milli Eğitim. 131, (58 – 65).

ÖZSOY, V. (2003). **Görsel Sanatlar Eğitimi**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ÖZSOY, V. (2003). **Sanat Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri**, Ankara.

ÖZTAN, Y., Köylü, P. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

PEKİN, M. (1983). **Çevre Sorunları ve Kent İçi Ulaşımında Trafik Kirliliği**, Doğa ve Bilim Dergisi, Sayı: 13, İstanbul

PROSHANSKY, H.M., Abbe, K.F., Kaminof, R. (1983). **Place- Identity: Psychial World Socialization of the Self**, *Journal of Environmental Psychology*

SAN, İ. (1979). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayını.

SAN, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**, Ankara: Tan Yayıncılık.

SAN, İ. (1985). **Sanat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

SAN, İ., İlhan, Ç. A. (2005) **Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü**, Ankara: Naturel Yayınları.

SİREL, A., Özaydın, G. (1993). **Kamu Arazisinin Kullanımının Kent Makroformu, Kent Ekolojisi ve Kent Estetiği Açısından Değerlendirilmesi.** Türkiye’ de 17. Dünya Şehircilik Günü, Kent ve Çevre: “Planlamaya Ekolojik Yaklaşım” .171- 172. İstanbul

TÇSV, (1990). **Ortak Geleceğimiz.** Ankara

TELLİ, H. (1996). Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır. **Mili Eğitim.** 131, (41 – 43).

TEPECİK, A. (2003). Sanat Eğitimi ve Görsel Çevre. **H.Ü. 7.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu.** Ankara.

TEPECİK, A. (2003). Sanat ve Çevre. **7. Ulusal Sanat Sempozyumu**, 28-29 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

TEZBASARAN. A. A. (1996). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**, Ankara: TPD Yayınları 27-228

TUNALI, İ. (1996). **Estetik.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

TUNALI, İ. (2005). **Estetik.** Ankara: Nobel Yayınları.

UÇAN, A. (1996). Resim-iş Eğitimi’nden Plastik sanatlar Eğitimi’ne . **Milli Eğitim.** 131, (9-11).

YALÇIN, C. (1993). **Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü

YAVUZER, H. (2007). **Resimleriyle Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi

YAZICIOĞLU, Y., Erdoğan, S. (2004). **Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri** Ankara: Detay Yayıncılık.

YETKİN, S. K. (1979). **Estetik ve Ana Sorunları**. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.

YILDIZ, K., Sipahioğlu, Ş., Yılmaz, M. (2000). **Çevre Bilimi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

YILMAZ, M., Bahçeci, Z., Yel, M. (2004). **Canlılar Bilimi (Biyolojiye Giriş)**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ZUBEK, B. J., Pushkar, D., Sansom, W., Gowing, J., 'Perceptual Changes after Prolonged Sensory Isolation' (Darkness and Silence), 'Experiments in Visual Perception', ed. M.D. Vernon, Penguin Modern Psychology Readings, Middlesex, 1966:349.

EK 1:

ESTETİK ÇEVRE ÖLÇÜTLERİ

- 1- Estetik çevre yaşantısı oluşturabilmenin ilk ve en önemli koşulu; ekolojik bozulmaların ve doğal tahriplerin önüne geçmektir.
- 2- Estetik çevre yaşantısının oluşabilmesi; doğal güzelliklerin korunmasıyla ve coğrafi olanakların iyi kullanılmasıyla ilgilidir.
- 3- Bir bölgede estetik çevre yaşantısı oluşturabilmek için üzerinde yaşanılan kültürün tarihi ile ilgili bazı nitelikler sergilenebilir. Bunlar, mimari öğeler, heykeller ya da şehir içinde anonim ve tarihten gelme biçimler olabilir.
- 4- İnsan eliyle işlenen çevrenin estetik yaşantı oluşturabilmesi için işlevsel olması yani yaşama ters düşmeyecek nitelikler taşıması gereklidir. Buna göre bir yerleşim biriminde karşıdan karşıya ve dönemeçlerde kolay geçişler sağlanmalıdır. İnsanların rahat hareket etmelerini, görmelerini, yürümelerini, nefes almalarını, yollarını kolay bulmalarını, işaretleri kolay okumalarını sağlayan uygulamalar estetik çevre yaşantısı sağlayacaktır.
- 5- Bir yerleşim biriminde estetik çevre yaşantısının sağlanabilmesi; mimari elemanların renklerinin birbirleriyle ve doğal ortamlarla uyumlu olmasıyla, yaşanılan çevrede yapı ve süslemelerdeki hatların yatay ve dikeyliğinin birbirleriyle uyumlu olmasıyla ve çevrenin iyi ışıklandırılmasıyla ilgilidir.
- 6- Otoparklar, yaya üst geçitleri, kaldırımlar, sokak çeşmeleri, saat kuleleri gibi insan hayatını kolaylaştıran mimari elemanların estetik yaşantı sağlayabilmesi, bu elemanların sanatsal tasarım kuralları gözetilerek inşa edilmiş olmalarıyla da ilgilidir.

EK 2:

**10. SINIF RESİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
ÜNİTELERİ VE DAĞILIMLARI**

ÜNİTELER	AĞIRLIK %	ÖZEL AMAÇ SAYISI	DAVRANIŞ SAYISI	ÖNGÖRÜL EN DERS SAATİ
GÖRSEL ANLATIM VE ESTETİK	5	4	12	12
DESEN	17	8	31	36
RESİMİN DİĞER SANAT DALLARIYLA BİRLİKTELİĞİ	6	5	16	12
TÜRK MİZAHİ	5	4	10	12
PERSPEKTİF	6	7	20	12
GRAFİK RESİM ÇALIŞMALARI	6	8	21	12
HEYKEL SANATI	3	6	15	6
ÜÇ BOYUTLU DÜZENLEMELER	11	6	18	24
RENK	6	8	19	12
RENKLİ RESİM TEKNİKLERİ	8	8	22	18
TEKSTİL	8	4	18	18
YAĞLI BOYA	19	7	24	42
TOPLAM	100	75	222	216

ÜNİTE DÜZENLEME (PLAN)

ÜNİTE:1	GÖRSEL ANLATIM VE ESTETİK	SÜRE: 12 SAAT
---------	---------------------------	------------------

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR	ÜNİTENİN BÖLÜMLERİ	YÖNTEM VE TEKNİKLER	KAYNAK ARAÇ VE GEREÇLER	ÖLÇME DURUMLARI
<p>AMAÇ I. Görsel sanatlarla ilgili terimler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Görsel sanatlarla ilgili terimlerin tanımlarını söyleme/yazma.</p> <p>2. Verilen bir dizi tanımla bir dizi terimi eşleştirip işaretleme.</p> <p>AMAÇ II. Görsel sanatlarda görmenin önemini kavratılan bir çalışma yapabilme.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Dikkat edilmesi gereken özellikleri olan bir obje hazırlama.</p> <p>2. Kısa bir süre objeyi gözleme.</p> <p>3. Objeye bakmadan, 10-15 dakikalık sürede, o objenin ana özelliklerini dikkate alarak çizme.</p> <p>4. Bu çalışmayı; dikkat edilecek özellikleri olan, farklı</p>	<p>I. BİLGİ</p> <p>A. Görsel sanat dalları</p> <p>- Resim</p> <p>- Fotoğraf</p> <p>- Heykel</p> <p>- Mimari vb.</p> <p>- Sinema</p> <p>- Bale vb.</p> <p>B. Temel terimler</p> <p>- Estetik</p> <p>- Form</p> <p>-</p> <p>Kompozisyon</p> <p>- İki boyut</p> <p>- Üç boyut</p> <p>- Tasar vb.</p>	<p>Anlatım</p> <p>Soru-cevap</p> <p>Gösterip yaptırma</p> <p>Slayt</p>	<p>Yazı tahtası</p> <p>Röprodüksiyonlar</p>	<p>Gözlem formu</p> <p>Ürün değerlendirme</p>

<p>objeler ile tekrarlama.</p> <p>5. Yapılan çalışmalarını sınıfta tartışma.</p> <p>AMAÇ III. Görsel sanatlarda estetik bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Estetik teriminin tanımını söyleme/yazma.</p> <p>2. Estetiğin, insan hayatı üzerindeki etkisini söyleme/yazma.</p> <p>3. Güzel sanatlarda, sanat çalışmalarının estetik özelliklerini söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ IV. Çevresindeki tarihi yapıların ve sanat eserlerinin estetik yönlerini fark ediş. *</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Yapıtın yapıldığı dönemin sanatsal özelliklerini söyleme/yazma.</p> <p>2. Yapıtın estetik öğelerini söyleme/yazma.</p>	<p>II. UYGULAMA</p> <p>Belirgin bir özelliği ya da işlevi olan bir objeyi inceleyerek bakmadan çizme.</p>		<p>Değişik objeler</p> <p>Resim kağıdı</p> <p>Kurşun kalem</p>	<p>DEĞERLENDİRME</p> <p>Öğretmen, ölçme sonuçlarına göre öğrencinin başarısı hakkında yargıda bulunur.</p>
<p>* Öğrencilerin mümkün olduğunca, çevresindeki sanatsal faaliyetleri izlemeleri (Sergi, tiyatro vb.), tarihi yerleri ve müzeleri gezmeleri sağlanmalıdır.</p> <p>Öğrencilere, gezilerini gruplar halinde yapmaları önerilebilir. Gezi sonrası öğrencilerden, gezilen</p>				

sergi, müze vb. hakkındaki görüşlerini sınıfa aktarmaları istenir.

Öğrencilere günlük hayattaki gözlemlerini, okuduklarını, düşündüklerini, katıldığı sanat etkinliklerini not edebilecekleri ve çizebilecekleri bir günce defteri tutmaları önerilir. (Bedri Rahmi Eyüboğlu, Leonardo da Vinci gibi birçok sanatçının günce tuttuğu bilinmektedir.)

ÜNİTE DÜZENLEME (PLAN)

ÜNİTE:7

HEYKEL SANATI

SÜRE: 6
SAAT

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR	ÜNİTENİN BÖLÜMLERİ	YÖNTEM VE TEKNİKLER	KAYNAK ARAÇ VE GEREÇLER	ÖLÇME DURUMLARI
<p>AMAÇ I. Üç boyutlu çalışmalarla ilgili terimler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu çalışmalarla ilgili terimlerin tanımlarını söyleme/yazma.</p> <p>2. Verilen bir dizi tanımla bir dizi terimi eşleştirip işaretleme.</p> <p>AMAÇ II. Heykel sanatı bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Heykel sanatının aşamalarını söyleme/yazma.</p> <p>2. Tanınmış heykelleri ve sanatçıları söyleme/yazma.</p> <p>3. Türk heykel sanatının gelişimi söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ III. Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan yöntemler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan yöntemleri</p>	<p>I.BİLGİ</p> <p>A.Temel terimler</p> <p>-Klâsik terimler</p> <p>-Soyut terimler</p> <p>-Anıt</p> <p>-Figür</p> <p>-Büst-</p> <p>-Torso</p> <p>-Rölyef</p> <p>B.Heykel sanatının gelişimi.</p> <p>C.Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan terimler.</p> <p>1.Üç boyutlu düzenlemeler</p>	<p>Anlatım</p> <p>Soru-cevap</p>	<p>Yazı tahtası</p> <p>Film şeridi</p> <p>Slayt Vb.</p>	<p>Kısa cevaplı sorular</p> <p>Çoktan seçmeli test</p> <p>Gözlem formu</p>

<p>söyleme/yazma.</p> <p>2. Kullanılan yöntemeye uygun malzemeleri söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ IV. Üç boyutlu çalışmaların ve sanat eserlerinin incelenmesinde kullanılan ölçütler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu çalışmalarda ve sanat eserlerinin incelenmesinde kullanılan ölçütleri sıralama.</p> <p>2. Üç boyutlu çalışmalarda ve sanat eserlerinin incelenmesinde kullanılan ölçütlerin niteliklerini söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ V. Atatürk'ün sanat değeri taşıyan heykel ve anıtlarını tanıyabilme.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Türkiye'de bulunan Atatürk heykellerinin fotoğraflarını toplama.</p> <p>2. Atatürk'ün sanat değeri taşıyan heykellerini söyleme/yazma.</p> <p>3. Sanat değeri olan bu heykellerin buldukları yerleri söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ VI. Üç boyutlu sanat eserlerine duyarlı oluş.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu çalışmaları örneklendirme.</p> <p>2. Çevresinde gördüğü heykelleri ve rölyefleri ayırt etme.</p> <p>3. Üç boyutlu çalışmaların korunmasına ilişkin tartışmalara katılma.</p>	<p>2.Modelâj</p> <p>3.Oyma</p> <p>4.Döküm</p> <p>D.Üç boyutlu çalışmalarla ilgili örnekleri ve sanat eserlerini inceleme.</p> <p>ÖLÇÜT:</p> <p>1.Malzeme</p> <p>2.Teknik</p> <p>3.Konu</p> <p>4.Biçim</p> <p>5.Öz(İçerik)</p> <p>E.Atatürk konulu sınıf gazetesi hazırlama.</p>			<p>DEĞERLE N-DİRME</p> <p>Öğretmen, ölçme sonuçlarına göre öğrencinin başarısı hakkında yargıda bulunur.</p>
* Ünitelerdeki konular örneklendirilerek kısaca işlenmelidir.				

ÜNİTE DÜZENLEME (PLAN)

ÜNİTE:8	ÜÇ BOYUTLU DÜZENLEMELER	SÜRE: 24 SAAT
---------	-------------------------	---------------

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR	ÜNİTENİN BÖLÜMLERİ	YÖNTEM VE TEKNİKLER	KAYNAK ARAÇ VE GEREÇLER	ÖLÇME DURUMLARI
<p>AMAÇ I. Üç boyutlu düzenlemelerle ilgili terimler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu düzenlemelerle ilgili terimlerin tanımlarını söyleme/yazma.</p> <p>2. Verilen bir dizi tanımla bir dizi terimi eşleştirip işaretleme.</p> <p>AMAÇ II. Üç boyutlu düzenlemelerde kompozisyon oluşturan öğeler bilgisi.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Üç boyutlu düzenlemelerde kompozisyonu oluşturan öğeleri söyleme/yazma.</p> <p>2. Verilen ya da gösterilen üç boyutlu çalışmada tanımlanan öğelerden, bulunanı ya da bulunmayanı söyleme/yazma.</p> <p>AMAÇ III. Üç boyutlu temel geometrik formlarla inşa çalışması yapabilme.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. İnşa yapılacak yüzeyi hazırlama.</p> <p>2. İnşa yapılacak formları (İlaç, kibrit kutuları vb.) araştırarak sınıfa getirme.</p> <p>3. Tasarlanan kompozisyona uygun olan formları seçme.</p> <p>4. Seçilen formları, alan-kitle-boşluk; oran-denge-hareket öğelerine dikkat ederek inşa etme.</p>	<p>I.BİLGİ</p> <p>A.Temel terimler</p> <p>-Form</p> <p>-Modül (birim)</p> <p>-Ritm</p> <p>-Kitle</p> <p>-Hacim</p> <p>B.Üç boyutlu düzenlemelerde dikkat edilecek noktalar.</p> <p>Alan-kitle-boşluk</p> <p>Denge-hareket-oran</p> <p>Işık-gölge-zıtlık</p> <p>II.UYGULAMA</p> <p>A.Üç boyutlu temel geometrik formlarla (ilaç kutuları, kibrit kutuları vb.) inşa çalışması.</p> <p>B.Üç boyutlu özgün</p>	<p>Anlatım</p> <p>Soru-cevap</p> <p>Gösterip yaptırma.</p>	<p>Yazı tahtası</p> <p>Yapılmış örnekler</p> <p>-Çeşitli kutular</p> <p>-Yapıştırıcı</p> <p>-Makas</p> <p>-Maket bıçağı</p> <p>-Çeşitli kartonlar</p> <p>-Mukavva</p>	<p>Kısa cevaplı sorular</p> <p>Çoktan seçmeli test</p> <p>Ürün değerlendirme</p> <p>Gözlem formu</p>

<p>AMAÇ IV. Üç boyutlu formlarla inşa çalışması yapabilme.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İki farklı temel geometrik biçimi (kare, üçgen, daire) seçme. 2. Seçilen biçimleri kullanıp iki boyutlu yeni biçimleri çizerek oluşturma. 3. Oluşturulan biçimlerden birini seçerek değişik ölçülerde, karton ya da mukavvadan üç boyutlu formlar hazırlama. 4. Hazırlanan üç boyutlu formları belirlenen yüzeye alan-kitle-boşluk; oran-denge-hareket öğelerini dikkat ederek inşa etme <p>AMAÇ V. Karışık malzemelerle üç boyutlu özgün formlar yapabilme.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yapacağı çalışmaya uygun malzemeleri (ambalaj kağıdı, tutkal, telis vb.) seçme 2. Tutkalı, kağıt yüzeyler ya da telis ile kağıt arasına sürme. 3. Tutkal kurumadan özgün formlar oluşturma. 4. Boya ya da yardımcı malzemelerle çalışmalarını tamamlama. 	<p>formlarla inşa çalışması</p> <p>C.Karışık malzemelerle üç boyutlu özgün çalışmalar yapma.</p>		<p>-Köpük ambalaj malzemeleri</p> <p>-Ambalaj kağıdı</p> <p>-Yaldızlı kağıt</p> <p>-Telis</p> <p>-Aydınger</p> <p>-Tutkal</p> <p>Sicim vb.</p>	
--	--	--	--	--

ÜNİTE DÜZENLEME (PLAN)

ÜNİTE:8	ÜÇ BOYUTLU DÜZENLEMELER	SÜRE: 24 SAAT
---------	-------------------------	---------------

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR	ÜNİTENİN BÖLÜMLERİ	YÖNTEM VE TEKNİKLER	KAYNAK ARAÇ VE GEREÇLER	ÖLÇME DURUMLARI
<p>AMAÇ VI. Üç boyutlu düzenlemelere duyarlılık.</p> <p>DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Konu ile ilgili resim ya da örnekleri toplayarak sınıfa getirme.</p> <p>2. Konu ile ilgili örnekleri sınıfa getirerek hakkında tartışma.</p>				<p>DEĞERLENDİRME</p> <p>Öğretmen, ölçme sonuçlarına göre öğrencinin başarısı hakkında yargıda bulunur.</p>

EK 3:

BÖLÜM 1					
Kişisel Bilgiler					
Bu maddeleri size uygun şekilde doldurunuz.					
1. Yaşınız:					
2. Sınıfınız :					
BÖLÜM 2					
Görüşler					
Bu bölümde maddeleri size uygun gelen seçeneği (X) şeklinde işaretleyerek doldurunuz.					
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. İnsanların yaşantılarını kolay ve güvenli hale getiren uygulamalar, bütün süslerden ve yapay tasarımlardan daha estetikdir.					
2. Mimari açıdan iyi görünen bir iş merkezi, bulunduğu yerde kirliliğe yol açsa bile o mekan estetik olma özelliğini kaybetmez.					
3. Temiz ve taze kokan bir havanın bulunduğu çevre estetik yaşantı sağlar.					
4. Fabrikalardan ya da binalardan yükselen dumanlarla kaplı bir gökyüzü, oluşturduğu bulutların güzelliğiyle, çevre estetiği açısından olumlu bir durum yaratabilir.					
5. Gelişen teknolojiyle birlikte çevre, daha estetik nitelikler taşıyacaktır.					
6. Yürürken ayağımızın kaldırım taşına takılmadığı veya çukura düşmediğimiz yollar, estetik çevre yaşantısı sağlar.					
7. Estetik nitelikler taşıyan mekanlar, rahat ve huzurlu yaşam sürdürülebilir alanlardır.					
8. Ağaç kesmek yanlış bir davranış olmakla birlikte ağaçlar, çevre estetiğine katkıda bulunmak amacıyla, ahşap malzemenen					

sanatsal heykeller oluşturmak için kesilebilir.					
9. Yağış azlığı nedeniyle kuruyan göller, golf sahaları gibi sosyal tesislere dönüştürüldüğünde bu çevre estetik özellik kazanmış olur.					
10. İnsan eliyle tüketilen su kaynaklarının kuraklığa neden olması çevre bilinciyle ilgili olup, çevre estetiğiyle doğrudan ilgili değildir.					
11. Doğanın güzelliklerini keşfetmek, doğanın farkına varmak, estetik çevre anlayışıyla doğrudan ilgili değildir.					
12. Estetik yaşantı, doğal olanakların iyi kullanılmasıyla sağlanır. Örneğin; Nevşehir ilinin Kapadokya bölgesinde Peribacalarının ev olarak kullanılması gibi.					
13. Yeryüzünün ve canlıların yaşamını sürdürebileceği sağlıklı bir yeryüzü, canlıların sağlığı için gerekli olmakla birlikte, bu durum çevre estetiği tanımının kapsamı dışındadır.					
14. Estetik bir çevrede; inşa edilen mimari yapılarla yerleşim mekanı, coğrafi özellikler açısından örtüşür.					
15. Estetik çevrede tarihi yapılar (evler, medreseler, müzeler vb.) heykel ve kabartmalar gibi sanat eseri niteliği taşıyan biçimlendirmeler bulunur.					
16. Estetik çevrede işlevsel bir anlayış hakim olmalıdır; insanlar karşıdan karşıya geçerken güvende olmalı, düzgün hazırlanan kroki ve tabelalar sayesinde aranan yollar kolay bulunmalıdır.					
17. Bir kavşakta parlak ve hareketli ışıkların, çok renkli panoların kullanılması, o kavşağı estetik ve işlevsel kılar.					
18. İnsanların hayatını kolaylaştıran ve işlevsel olan her yapı, estetik çevre yaşantısı oluşturur.					
19. Meydandaki saat kulesi zaman bildirmesi özelliğiyle önemlidir, bu yüzden onun sanatsal tasarım ilkeleri düşünülerek inşa edilmesi anlamsızdır.					

20. Yaya üst geçitleri gibi sık kullanılan alanların estetik olması; bu geçitlerin işlevsel olması kadar sanatsal düzenleme öğeleriyle desteklenmiş olmasıyla da ilgilidir.					
---	--	--	--	--	--

EK 4: LİKERT TUTUM ÖLÇEĞİ TOPLAM TABLOSU

TUTUMLAR	Sanat Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin İfadeleri (%)					Sanat Eğitimi Dersi Almayan Öğrencilerin İfadeleri (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. İnsanların yaşantılarını kolay ve güvenli hale getiren uygulamalar, bütün süslerden ve yapay tasarımlardan daha estetikdir.	60	20	10	8	2	34	36	16	12	2
2. Mimari açıdan iyi görünen bir iş merkezi, bulunduğu yerde kirliliğe yol açsa bile o mekan estetik olma özelliğini kaybetmez.	4	8	2	36	50	10	12	12	34	32
3. Temiz ve taze kokan bir havanın bulunduğu çevre estetik yaşantı sağlar.	72	20	4	2	2	66	20	4	8	2
4. Fabrikalardan ya da binalardan yükselen dumanlarla kaplı bir gökyüzü, oluşturduğu bulutların güzelliğiyle, çevre estetiği açısından olumlu bir durum yaratabilir.	6	4	8	30	52	4	4	8	14	70
5. Gelişen teknolojiyle birlikte çevre, daha estetik nitelikler taşıyacaktır.	16	22	32	20	10	42	36	8	6	8
6. Yürürken ayağımızın kaldırım taşıma takılmadığı veya çukura düşmediğimiz yollar, estetik çevre yaşantısı sağlar.	62	26	2	4	6	30	40	8	8	14
7. Estetik nitelikler taşıyan mekanlar, rahat ve huzurlu yaşam sürdürülebilir alanlardır.	74	16	6	2	2	60	24	12	2	2
8. Ağaç kesmek yanlış bir davranış olmakla birlikte ağaçlar, çevre estetiğine katkıda bulunmak amacıyla, ahşap malzemedeki sanatsal heykeller oluşturmak için kesilebilir.	2	12	24	20	42	10	18	16	16	40
9. Yağış azlığı nedeniyle kuruyan göller, golf sahaları gibi sosyal tesislere dönüştürüldüğünde bu çevre estetik özellik kazanmış olur.	12	30	24	26	8	28	26	16	14	16
10. İnsan eliyle tüketilen su kaynaklarının kuraklığa neden olması çevre bilinciyle	6	18	18	26	32	8	14	18	30	30

ilgili olup, çevre estetiğiyle doğrudan ilgili değildir.										
11. Doğanın güzelliklerini keşfetmek, doğanın farkına varmak, estetik çevre anlayışıyla doğrudan ilgili değildir.	8	6	14	38	34	12	16	12	40	20
12. Estetik yaşantı, doğal olanakların iyi kullanılmasıyla sağlanır. Örneğin; Nevşehir ilinin Kapadokya bölgesinde Peribacalarının ev olarak kullanılması gibi.	58	30	4	2	6	24	40	16	6	14
13. Yeryüzünün ve canlıların yaşamını sürdürebileceği sağlıklı bir yeryüzü, canlıların sağlığı için gerekli olmakla birlikte, bu durum çevre estetiği tanımının kapsamı dışındadır.	2	16	24	24	34	10	6	18	50	16
14. Estetik bir çevrede; inşa edilen mimari yapılarla yerleşim mekanı, coğrafi özellikler açısından örtüşür.	20	48	18	12	2	10	42	34	8	6
15. Estetik çevrede tarihi yapılar (evler, medreseler, müzeler vb.) heykel ve kabartmalar gibi sanat eseri niteliği taşıyan biçimlendirmeler bulunur.	58	38	_	2	2	32	50	6	10	2
16. Estetik çevrede işlevsel bir anlayış hakim olmalıdır; insanlar karşıdan karşıya geçerken güvende olmalı, düzgün hazırlanan kroki ve tabelalar sayesinde aranan yollar kolay bulunmalıdır.	86	10	4	_	_	70	18	4	6	2
17. Bir kavşakta parlak ve hareketli ışıkların, çok renkli panoların kullanılması, o kavşağı estetik ve işlevsel kılar.	18	22	18	18	24	28	42	14	14	2
18. İnsanların hayatını kolaylaştıran ve işlevsel olan her yapı, estetik çevre yaşantısı oluşturur.	38	30	12	14	6	22	38	20	16	4
19. Meydandaki saat kulesi zaman bildirmesi özelliğiyle önemlidir, bu yüzden onun sanatsal tasarım ilkeleri düşünülerek inşa edilmesi anlamsızdır.	4	8	22	26	40	12	6	16	38	28
20. Yaya üst geçitleri gibi sık kullanılan alanların estetik olması; bu geçitlerin işlevsel olması kadar sanatsal düzenleme öğeleriyle desteklenmiş olmasıyla da ilgilidir.	26	30	30	10	4	16	48	18	16	2